

Rekenen met Aanbevelingen

Inventarisatie doorwerking aanbevelingen 2007-2015

Flevoland, Noord-Holland, Utrecht, Zuid-Holland

Amsterdam, december 2015

randstedelijke rekenkamer
flevoland | noord-holland | utrecht | zuid-holland

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	3
1.1	Aanleiding.....	3
1.2	Probleemstelling en onderzoeksvragen	3
1.3	Afbakening inventarisatie	3
1.4	Werkwijze	4
1.5	Leeswijzer	5
2.	De onderzoeksrapporten	6
2.1	Kenmerken van de onderzoeken	6
2.2	Reacties op de rapporten	8
3.	De aanbevelingen	11
3.1	Aanbevelingen naar Statenperiode en jaar	11
3.2	Aanbevelingen naar provincie en beleidssector	13
3.3	Aanbevelingen naar meervoudige toepasbaarheid en formulering	15
3.4	Aanbevelingen naar thema	17
4.	Het vervolg	21
4.1	Vervolg op aanbevelingen in het algemeen	21
4.2	Vervolg op aanbevelingen naar kenmerken.....	23
4.3	Vervolg op aanbevelingen naar beleidssector	25
4.4	Vervolg op aanbevelingen naar thema	26
5.	Samenvatting	27
5.1	Presentatie Programmaraad	27
5.2	Slotoverwegingen	31
	BIJLAGE A - Figuren en tabellen	32
	BIJLAGE B - Lijst geïnterviewde personen	40

HOOFDSTUK 1

Inleiding

1.1 Aanleiding

De missie van de Randstedelijke Rekenkamer (hierna Rekenkamer) luidt: *het verbeteren van het functioneren van het provinciaal bestuur van de provincies Flevoland, Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland en de daarmee verbonden organen, en het versterken van de publieke verantwoording*. Vooral door middel van aanbevelingen, gebaseerd op onderzoek dat heeft geresulteerd in bevindingen en conclusies, wil de Rekenkamer bijdragen aan de verbetering van het provinciaal bestuur en beleid.

De aanbevelingen spelen een belangrijke rol in ons werk. De mate waarin aanbevelingen worden overgenomen en een vervolg krijgen in beleid en uitvoering is een indicatie voor de effectiviteit van het werk van de Rekenkamer. Dit is een van de redenen dat wij hebben besloten een inventarisatie te maken van de onderzoeken die in de afgelopen twee Statenperioden zijn gepubliceerd en behandeld, de aanbevelingen die daarin zijn opgenomen en het vervolg dat de aanbevelingen hebben gekregen.

1.2 Probleemstelling en onderzoeksvragen

Doelstelling

De inventarisatie van de behandeling van onze onderzoeken en implementatie van de aanbevelingen heeft verschillende doelen, namelijk:

- inzicht verkrijgen in de stand van zaken van de opvolging van de aanbevelingen van de Rekenkamer op basis van rapporten die zijn behandeld door PS in de Statenperioden 2007-2011 en 2011-2015;
- inzicht bieden in de factoren die van invloed (kunnen) zijn op de doorwerking van onderzoeken en aanbevelingen van de Rekenkamer.

Vraagstelling

De vraagstelling luidt: welke aanbevelingen heeft de Rekenkamer gedaan in de rapporten die in de Statenperioden 2007-2011 en 2011-2015 zijn gepubliceerd en hebben deze aanbevelingen vervolg gekregen?

1.3 Afbakening inventarisatie

Doorwerking

In de praktijk wordt de term doorwerking vaak gebruikt om datgene dat wordt bereikt met de werkzaamheden van de Rekenkamer aan te geven. Hoewel 'doorwerking' in de wetenschap uitgebreid is beschreven en verkend, lijkt er toch niet altijd overeenstemming te zijn over wat exact onder de term kan worden verstaan en welke factoren er op van invloed zijn. De Nederlandse Vereniging voor Rekenkamers & Rekenkamercommissies (NVRK) maakt een onderscheid in drie typen doorwerking:

1. instrumentele doorwerking
2. conceptuele doorwerking en
3. strategische doorwerking

Ad 1. Bij instrumentele doorwerking onderschrijven PS de conclusies en aanbevelingen. GS nemen ze (grotendeels) over en de ambtelijke organisaties voeren de aanbevelingen uit. Ook bij minimale aanpassingen van beleid en/of uitvoering, is er sprake van instrumentele doorwerking.

Ad 2. Conceptuele doorwerking is de verandering van kennis, opvattingen of causale redeneringen. Het onderzoek leidt tot discussie, gedachtevorming en ontwikkeling van toekomstvisie. Het betekent ook dat PS, GS en de ambtelijke organisatie bij de beleidsontwikkeling op een bepaald gebied rekening houden met wat de Rekenkamer op een ander gebied heeft aanbevolen. Volgens de NVRR is kenmerkend voor conceptuele doorwerking dat er een relatief lange periode overheen gaat voor de effecten zichtbaar worden. Conceptuele doorwerking is vaak een indirect effect van onderzoek.

Ad 3. Strategische doorwerking is de verandering van de machtspositie van één of meerdere (doel)groepen door de uitkomsten van een onderzoek. Van strategische doorwerking is ook sprake als het rekenkameronderzoek een functie heeft gehad in het agenderen van onderwerpen, het versnellen of het vertragen van beleidsprocessen, etc.¹

Bij deze inventarisatie beperken we ons tot de instrumentele doorwerking. We kijken hierbij in hoeverre de aanbevelingen zijn overgenomen en of er volgens de ambtenaren vervolg is gegeven aan de aanbevelingen.

Verschil met gebruikelijk doorwerkingsonderzoek van één bepaald thema

In een gebruikelijk doorwerkingsonderzoek van de Rekenkamer wordt voor één onderzoek nagegaan wat er met de aanbevelingen is gebeurd. Een voorbeeld hiervan is het onderzoek *Grip op het Groene Hart – een vervolgonderzoek* (2013) naar de doorwerking van de aanbevelingen van het onderzoek *Het Groene Hart – Een haalbare kaart?* (2009). Daarbij is uitgebreid nagegaan en getoetst wat met de aanbevelingen uit het eerdere onderzoek is gedaan. Bij deze onderhavige inventarisatie gaat het om alle onderzoeken en aanbevelingen van de Rekenkamer in de afgelopen twee Statenperioden. De inventarisatie is globaler dan een doorwerkingsonderzoek naar één rekenkameronderzoek en gericht op het signaleren van trends.

1.4 Werkwijze

Deze inventarisatie is uitgevoerd in drie stappen:

1. Inventarisatie van de reactie op de onderzoeksrapporten als geheel;
2. Inventarisatie van de reactie van GS en PS op de aanbevelingen die in de onderzoeksrapporten zijn gedaan;
3. Inventarisatie van de ambtelijke reactie op de vraag of er vervolg is gegeven aan de aanbevelingen.

Alle onderzoeken en aanbevelingen hebben verschillende kenmerken gekregen, zie Figuur 1. Daardoor hebben we kunnen analyseren waar de verschillen en overeenkomsten zitten. Zo wordt bijvoorbeeld een antwoord gegeven op de vraag in welke beleidssector de meeste aanbevelingen zijn gedaan en of aanbevelingen die concreet zijn geformuleerd relatief meer worden overgenomen dan abstract geformuleerde aanbevelingen.

¹ NVRR (2015) , www.nvrr.nl

Onderzoeksrapporten	Aanbevelingen	Vervolg
<u>Kenmerken:</u> - Statenperiode - Verzoek onderzoek of niet - Fase van beleid of doorwerkingsonderzoek - Beleidssector - Bestuurlijke reactie GS en reactie PS	<u>Kenmerken:</u> - Statenperiode - Jaar - Provincie - Beleidssector - Generieke of unieke aanbeveling - Formulering (abstract of concreet) - Thema	<u>Kenmerken:</u> - Statenperiode - Provincie - Generieke of unieke aanbeveling - Formulering (abstract of concreet) - Beleidssector - Thema

Figuur 1 Geanalyseerde kenmerken per onderdeel van de inventarisatie

Daar waar de verschillende kenmerken aan de orde komen is een nadere toelichting per kenmerk opgenomen. Tot slot hebben we de voornaamste uitkomsten besproken met de griffiers en controllers/auditors bij de provincies. Op basis van deze gesprekken en onze eigen ervaringen hebben we getracht meer duiding te geven aan de uitkomsten.

Op 8 oktober 2015 zijn de resultaten van de inventarisatie gepresenteerd aan de leden van de Programmaraad. Hierbij zijn hen ook enkele besprekpunten voorgelegd, die betrekking hebben op de onderzoeksprogrammering.

1.5 Leeswijzer

De uitkomsten van de bovengenoemde inventarisatie worden in de volgende hoofdstukken beschreven, die de bij de werkwijze omschreven stappen (zie paragraaf 1.4) volgen. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de reactie op de onderzoeken als geheel. Hoofdstuk 3 bevat de reactie op de aanbevelingen, in het bijzonder of ze bij de behandeling van de onderzoeksrapporten zijn overgenomen. De ambtelijke reactie op de vraag of er vervolg is gegeven aan de aanbevelingen is opgenomen in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 omvat de presentatie, die op 8 oktober 2015 aan de leden van de Programmaraad is gegeven. Daarbij is vooral ingegaan op de aspecten van deze inventarisatie die van belang zijn bij de programmering van het onderzoek van de Rekenkamer. Tot slot wordt in hoofdstuk 5 ingegaan op de huidige monitoring van de aanbevelingen in de vier provincies en geeft de Rekenkamer aan hoe ze zelf vanaf het jaarverslag 2016 zal gaan rapporteren over hoe vervolg wordt gegeven aan de aanbevelingen.

HOOFDSTUK 2

De onderzoeksrapporten

In dit hoofdstuk is verslag gedaan van de inventarisatie van de onderzoeken die de Rekenkamer in de afgelopen twee Statenperioden heeft uitgebracht en die door de PS zijn geagendeerd. Het gaat in totaal om 42 onderzoeken, die – afhankelijk van het aantal provincies waarover ze gingen, uitmondde in meerdere rapporten.² In de eerste Statenperiode zijn 22 onderzoeken gedaan in de tweede waren dat er 20. Voor een overzicht van de onderzoeken per jaar, zie Figuur 2.1 in Bijlage A.

De onderzoeken zijn geanalyseerd naar een aantal kenmerken waarvan de Rekenkamer verwacht dat ze van invloed kunnen zijn op de doorwerking, zoals of het onderzoek volgt uit een expliciet verzoek van een bepaalde provincie, de beleidsfase en de beleidssector waarop het onderzoek betrekking heeft. In de volgende paragraaf worden de onderzoeken beschreven aan de hand van dergelijke kenmerken.

In de paragraaf daarna staat beschreven hoe GS en PS in globale zin op de rapporten hebben gereageerd. De Rekenkamer heeft de reactie van GS op hoofdlijnen afgeleid uit de schriftelijke bestuurlijke reactie op het rapport. Bij de reactie van PS is dit gedaan aan de hand van de uitkomst van de behandeling in de commissie en/of PS-vergadering.

2.1 Kenmerken van de onderzoeken

(Verzoek)onderzoek

De Rekenkamer verzamelt continu onderwerpen voor onderzoek, aangedragen vanuit de provincies en ook door het zelf volgen van ontwikkelingen. Minstens tweemaal per jaar komt de Programmaraad bijeen om de meest relevante onderwerpen te bespreken en advies uit te brengen aan de Rekenkamer. Vervolgens bepaalt de Rekenkamer welke onderzoeken zij de volgende periode zal uitvoeren en neemt dit op in de begroting. Soms komt het initiatief om een bepaald onderzoek te doen, bijvoorbeeld via een motie, rechtstreeks vanuit de provincies. In dat geval wordt gesproken van een verzoekonderzoek. Deze verzoekonderzoeken worden integraal afgewogen in het totale onderzoeksprogramma. Bij de 42 onderzoeken was in zeven gevallen sprake van een verzoekonderzoek, vier in de eerste en drie in de tweede Statenperiode. In alle gevallen ging het om een onderzoek voor één provincie (zie Figuur 2.1 in Bijlage A).

Fase van beleid

Alle onderzoeken hebben betrekking op het vastgestelde beleid. Het onderzoek kan zich richten op verschillende beleidsfasen: ex ante (beleidsvoorbereiding), ex durante (beleidsuitvoering), ex post (beleidsevaluatie). Daarnaast kan de Rekenkamer een doorwerkingsonderzoek doen, waarbij wordt nagegaan hoe de conclusies en aanbevelingen van een eerder onderzoek zijn opgepakt. Van de 42 onderzoeken was 62% een ex-postonderzoek. In de eerste Statenperiode was dit aandeel met 68% groter dan in de tweede Statenperiode (55%). Het aandeel doorwerkingsonderzoeken was juist in de tweede periode (25%) groter dan in de eerste (9%). Dat er in de tweede Statenperiode meer doorwerkingsonderzoeken zijn gedaan, is een logisch gevolg van het feit dat de Rekenkamer pas na verloop van een aantal jaren een doorwerkingsonderzoek kan uitvoeren. Ex ante- en

² Het in 2015 gepubliceerde onderzoek Validatie Terugblik Collegeperiode 2011-2015 voor de provincie Zuid-Holland is niet in het overzicht meegenomen, omdat het nog niet was gepubliceerd bij de start van deze inventarisatie. De overige in 2015 gepubliceerde onderzoeken vallen in de huidige statenperiode.

ex durante onderzoeken zijn duidelijk in de minderheid. Voor een overzicht van de onderzoeken naar fase van beleid zie Figuur 2.1 in Bijlage A.

Provinciespecifiek of provincievergelijkend

Onderzoeken van de Rekenkamer kunnen betrekking hebben op één provincie (provinciespecifiek) of op meerdere provincies. In Tabel 1 zijn de onderzoeken weergegeven naar aantal provincies waarop de onderzoeken betrekking hebben.

Tabel 1 Aantal provinciespecifieke onderzoeken en provincievergelijkende onderzoeken

	2007-2011	2011-2015	Totaal
Provinciespecifiek	7	11	18
Drie provincies	1	1	2*
Vier provincies	14	8	22
Totaal	22	20	42

* Het gaat hierbij om de Groene Hart-onderzoeken, die niet aan Flevoland waren gericht

Van de 42 onderzoeken was 43% provinciespecifiek en had 57% betrekking op meerdere provincies. In de tweede Statenperiode zijn meer provinciespecifieke onderzoeken gedaan (55%, tegenover 32% in de eerste periode). In die zin is er een trend naar meer 'op maat gesneden' onderzoeken, hetgeen in lijn is met de gewenste ontwikkeling.³ Het voordeel van onderzoeken voor meerdere provincies is de mogelijkheid van een vergelijking tussen de provincies en dat daarmee van elkaar geleerd kan worden. Nadelen zijn dat het onderzoek soms als een opgelegde mal kan werken en dat de timing voor een of meerdere provincies ongunstig is. Bij provinciespecifieke onderzoeken is het makkelijker om qua timing goed aan te sluiten bij de provincie.

Beleidssector

De Rekenkamer heeft voor deze inventarisatie vijf beleidssectoren onderscheiden: Bestuur & Middelen, Ruimtelijk-, Natuur- en Milieubeleid, Sociaal Beleid, Economisch Beleid en Mobiliteitsbeleid. In Tabel 2 is een overzicht opgenomen van het aantal onderzoeken per beleidssector, per Statenperiode.

Tabel 2 Aantal onderzoeken naar beleidssector per Statenperiode

Beleidssector	2007-2011	2011-2015	Totaal
Bestuur & Middelen	10	5	15
Ruimtelijk-, Natuur- en Milieubeleid, waarvan:	3	9	12
- Ruimtelijk beleid	3	4	7
- Natuurbeleid	0	3	3
- Milieubeleid	0	2	2
Sociaal beleid	3	4	7
Economisch beleid	2	2	4
Mobiliteitsbeleid	4	0	4
Totaal	22	20	42

Van de 42 onderzoeken heeft 36% betrekking op Bestuur & Middelen en 29% op Ruimtelijk-, Natuur- en Milieubeleid. In totaal heeft bijna twee derde van de onderzoeken betrekking op één van deze twee beleidssectoren.

³ B&A Consulting (2008), Evaluatie Gemeenschappelijke Regeling Randstedelijke Rekenkamer, december, p. 7.

Wat opvalt is dat het aantal onderzoeken naar Bestuur & Middelen in de eerste periode twee keer zo groot is als in de tweede periode. Dit komt onder meer doordat in de eerste periode zes onderzoeken zijn gedaan op het beleidsterrein Planning & Control en in de tweede maar twee. Op het terrein van Financiën zijn drie onderzoeken gedaan in de eerste periode en geen enkel onderzoek in de tweede periode. Voor onderzoeken naar Ruimtelijk-, Natuur- en Milieu beleid is het omgekeerde het geval: daarvan zijn er juist meer in de tweede periode gedaan dan in de eerste periode. Van de vijf onderzoeken naar het beleidsterrein Ruimtelijke Ordening zijn er vier in de tweede periode gedaan. Ook alle onderzoeken naar de beleidsterreinen Natuur en naar Milieu zijn in de tweede periode gedaan. Verder valt op dat alle onderzoeken naar Mobiliteitsbeleid in de eerste periode plaatsvonden. Voor een volledig overzicht van het aantal onderzoeken per beleidsterrein, zie Tabel 2.1 in Bijlage A.

Het voorgaande overziend blijkt dat alle beleidssectoren aan de orde zijn geweest. Er is wel een groot verschil tussen de twee Statenperioden, want er heeft een duidelijke verschuiving plaatsgevonden naar meer inhoudelijke thema's.

2.2 Reacties op de rapporten

In deze paragraaf wordt ingegaan op de reactie in algemene zin van GS en PS op de verschillende rapporten (onderwerp, bevindingen, conclusies en aanbevelingen). De onderzoeken van de Rekenkamer hebben tot doel om PS te ondersteunen bij hun controlerende en kaderstellende rol. Dat betekent dat GS en PS ieder een eigen positie hebben met betrekking tot die onderzoeken. GS reageren in het bestuurlijk wederhoor meestal expliciet en onderbouwd op de conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamer. Deze reacties worden integraal in het eindrapport opgenomen. PS krijgen daarna het rapport aangeboden, inclusief de reactie van GS en het eventuele nawoord van de Rekenkamer. De Rekenkamer heeft voor deze inventarisatie de reactie van GS afgeleid uit de schriftelijke reacties in het bestuurlijk wederhoor. De reactie van PS is opgemaakt uit de verslagen van de behandeling van het rapport in de commissie en/of PS vergadering.⁴

De reacties zijn onderscheiden naar veelal instemmend, ten dele instemmend⁵ en afwijzend. In totaal is 84% van de reacties van GS of PS op de onderzoeksrapporten (veelal of ten dele) instemmend en was 8% van de reacties afwijzend. Zowel GS als PS reageerden in de tweede periode minder vaak 'ten dele instemmend'. Voor 8% van de onderzoeksrapporten kan niet worden beoordeeld hoe erop is gereageerd, omdat er bijvoorbeeld niet om een reactie is gevraagd of omdat er geen duidelijk verslag is van de behandeling⁶. Dergelijke gevallen hebben het label 'overig' gekregen.

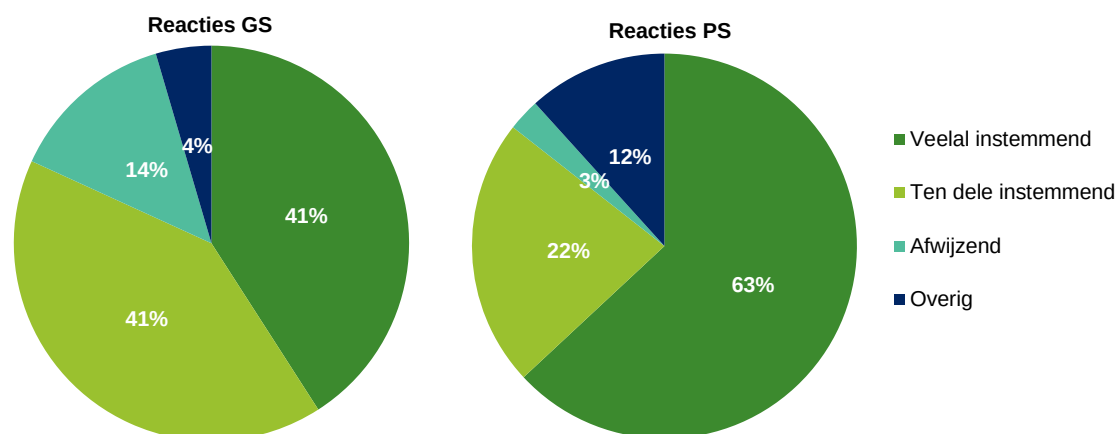
Verschillen tussen GS en PS

De Rekenkamer is nagegaan of er kenmerkende verschillen zijn tussen de reacties van GS en PS. In Figuur 2 is voor GS en PS afzonderlijk aangegeven hoe de verdeling van de reacties op de onderzoeken was (zie ook Tabel 2.2 in Bijlage A).

⁴ De reacties uit het bestuurlijk wederhoor en de reacties tijdens de behandeling in commissie zijn op hoofdlijnen terug te vinden in de jaarverslagen van de Randstedelijke Rekenkamer.

⁵ Ten dele instemmend kan zowel betekenen dat op een deel van het onderzoek instemmend is gereageerd (met name GS), of dat een deel van PS instemmend reageerde.

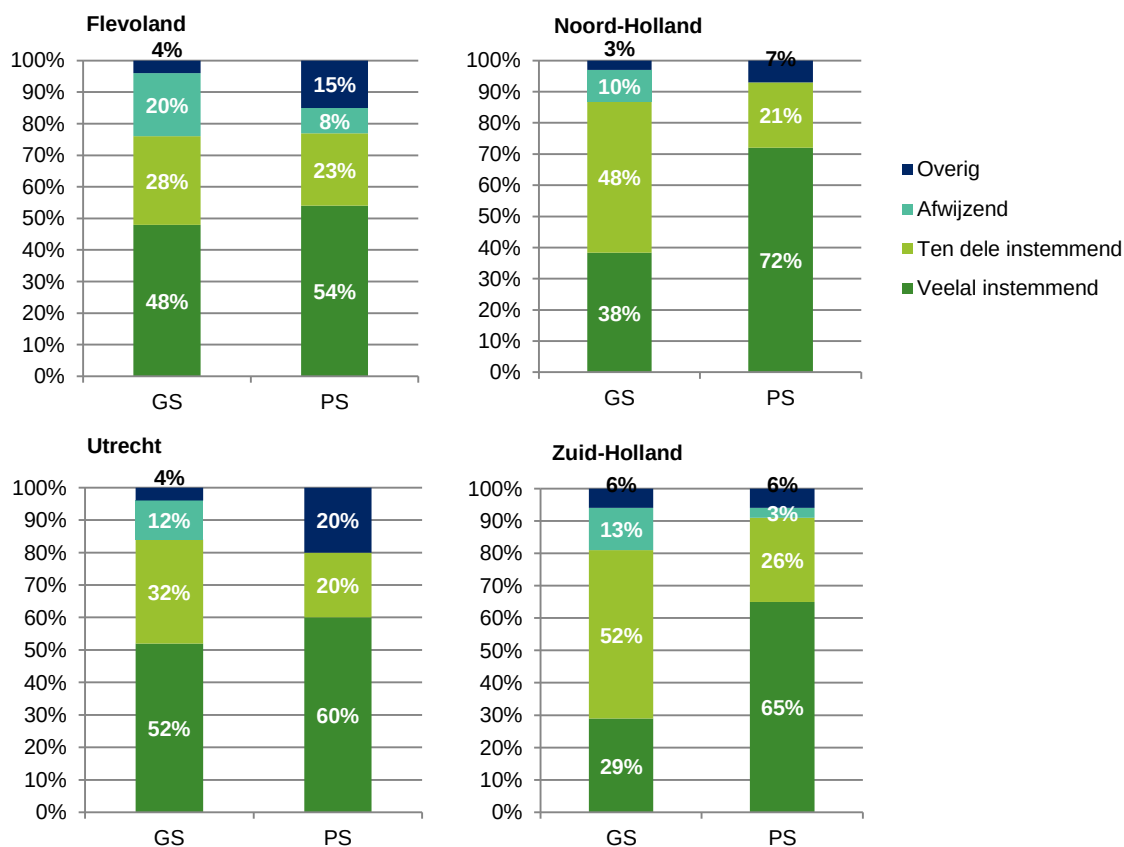
⁶ Hierbij gaat het onder andere om de onderzoeken *Onverantwoord wachten op jeugdzorg* (namens alle provincies is bestuurlijk door het IPO gereageerd) en *Quick scan omgevingsdiensten* (omdat dit onderzoeksrapport geen conclusies en aanbevelingen bevat zijn GS niet gevraagd om een bestuurlijke reactie).

Figuur 2 Reacties GS en PS op de onderzoeksrapporten van de Rekenkamer (2007-2015)

PS reageren vaker 'veelal instemmend' (63%) dan GS (41%). GS reageren daarentegen vaker 'ten dele instemmend' (41% versus 22% door PS) en 'afwijzend' (14% versus 3% door PS). Wat hierbij uiteraard een rol speelt is de verschillende rollen van GS en PS en de positie van de Rekenkamer als instrument van PS.

Ook is nagegaan of er verschillen zijn tussen de provincies voor wat betreft de reacties van GS en PS. Zie Figuur 3 en Tabel 2.3 in Bijlage A.

Figuur 3 Reacties GS en PS op de onderzoeken per provincie (2007-2015)

De verschillen tussen de reacties van GS en PS op de onderzoeken zijn in Noord-Holland en Zuid-Holland het duidelijkst, bijvoorbeeld waar het gaat om het aandeel 'veelal instemmende' reacties. In Flevoland en Utrecht zijn die verschillen aanzienlijk kleiner, met name doordat de categorie 'onbekend' bij PS in die provincies groter is.

Flevoland

Het percentage afwijzende reacties van GS Flevoland is met 20% het hoogst van alle provincies.

Van de drie afwijzende reacties van PS waren er twee afkomstig van PS Flevoland.

Noord-Holland

Het aandeel afwijzende reacties van GS Noord-Holland is met 10% het laagst van alle provincies.

PS Noord-Holland hebben met 72% het meest 'veelal instemmend' gereageerd. Er zijn geen afwijzende reacties van PS Noord-Holland.

Utrecht

Bij GS Utrecht is het aandeel 'veelal instemmende' reacties relatief hoog en het aandeel 'ten dele instemmende' reacties relatief laag.

Voor PS Utrecht geldt dat het aandeel overige reacties (20%) hoger is dan bij GS (4%) en bovendien het hoogst van alle provincies.

Zuid-Holland

GS hebben met 29% het laagste percentage veelal instemmende reacties, en met 52% het hoogste percentage ten dele instemmende reacties van alle provincies.

PS reageerden relatief vaak ten dele instemmend. Het percentage overige reacties van PS, was met 6% het laagst van alle provincies.

Over het algemeen reageren PS van de vier provincies 'ten dele' en 'veelal' instemmend: Flevoland 77%, Noord-Holland 93%, Utrecht 80% en Zuid-Holland 91%. De afwijkende percentages in Flevoland en Utrecht worden vooral veroorzaakt, doordat niet (meer) bekend is hoe PS reageerden.

HOOFDSTUK 3

De aanbevelingen

In dit hoofdstuk doen we verslag van de inventarisatie van de aanbevelingen die de Rekenkamer in de afgelopen twee Statenperioden heeft gedaan. In de 42 uitgebrachte onderzoeken zijn in totaal 808 aanbevelingen gedaan: 571 in de eerste Statenperiode en 237 in de tweede Statenperiode.⁷

Een belangrijke eerste indicator voor de doorwerking van onderzoeken is de mate waarin de aanbevelingen zijn overgenomen.⁸ Hierbij is nagegaan hoe verschillende kenmerken van de aanbevelingen zich verhouden tot het al dan niet overgenomen worden ervan. In de volgende paragrafen wordt hiervan verslag gedaan. Voor een overzicht van de overgenomen aanbevelingen per onderzoek zie Figuur 3.1 in Bijlage A.

3.1 Aanbevelingen naar Statenperiode en jaar

Naar Statenperiode

In de 42 onderzoeken zijn in totaal 808 aanbevelingen gedaan: 71% in de eerste periode en 29% in de tweede periode. Dit verschil is onder meer te verklaren door het feit dat twee onderzoeken met opvallend veel aanbevelingen (*Onderhoud onderbouwd* en *Reserves juist bestemd*) in de eerste Statenperiode zijn gedaan en dat er in die periode ook meer onderzoeken voor meerdere provincies zijn gedaan.

In Tabel 3 is weergegeven in hoeverre de aanbevelingen per Statenperiode zijn overgenomen.

Tabel 3 Overgenomen aanbevelingen naar Statenperiode

	2007-2011		2011-2015		Totaal	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Overgenomen	352	62%	178	75%	530	66%
Deels overgenomen	2	0%	2	1%	4	0%
Niet overgenomen	79	14%	41	17%	120	15%
Onbekend	138	24%	16	7%	154	19%
Totaal	571	100%	237	100%	808	100%

Van alle aanbevelingen is 66% (deels) overgenomen, 15% niet overgenomen en is het van 19% onbekend of ze zijn overgenomen. Dat niet altijd duidelijk is of aanbevelingen worden overgenomen komt doordat de besluitvormingsprocedure tot 2015 niet expliciet en structureel in alle vier provincies was geregeld. Vooral in de eerste Statenperiode vond nog niet altijd duidelijke besluitvorming plaats via een voordracht bij het onderzoeksrapport. Dat is zichtbaar in de cijfers: van de 571 aanbevelingen in de eerste Statenperiode is van bijna een kwart onbekend of ze zijn overgenomen. In alle provincies wordt inmiddels door de griffie een Statenvoorstel gemaakt waarin per aanbeveling een besluit wordt voorgesteld. De griffie van Zuid-Holland is hiermee in deze nieuwe Statenperiode ook gestart. Het effect van deze gestructureerde Statenvoorstellen is te

⁷ Aanbevelingen bestaande uit meerdere deelaanbevelingen (bijv. 1a, 1b, enz.) zijn als aparte aanbevelingen geteld. Ook zijn de aanbevelingen uit een rapport voor meerdere provincies apart geteld (bijv. het onderzoek *Het Groene hart - een haalbare kaart?*). Dit is gedaan omdat in verschillende mate de aanbevelingen zijn overgenomen / er vervolg aan is gegeven.

⁸ De Rekenkamer adresseert tegenwoordig haar aanbevelingen uitsluitend aan PS. In de vorige Statenperioden kwam het ook voor dat de aanbevelingen waren gericht aan GS of aan GS en PS beide. In dit hoofdstuk wordt gesproken over 'overgenomen' aanbevelingen als ze door de geadresseerden - al dan niet - na het debat in de Staten zijn overgenomen.

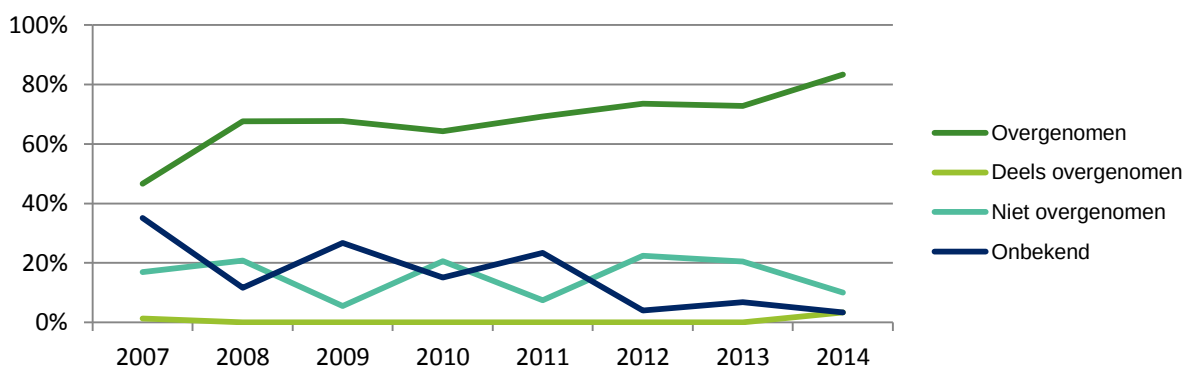
zien als gekeken wordt naar het percentage aanbevelingen, waarvan onbekend is of ze zijn overgenomen. Van de 237 aanbevelingen in de tweede Statenperiode is dat aandeel veel lager (7%) dan in de eerste periode.

Er is een grote variatie in het aantal aanbevelingen per onderzoek en daarmee ook per jaar. In 2009 zijn de meeste aanbevelingen gedaan, namelijk 161. In dat jaar is onder meer het onderzoek *Onderhoud onderbouwd* uitgebracht met 96 aanbevelingen voor de vier provincies samen. In 2010 zijn in totaal 126 aanbevelingen gedaan. Het onderzoek *Reserves juist bestemd* dat in dat jaar uitkwam leidde tot 89 aanbevelingen voor de vier provincies samen. De 185 aanbevelingen in deze twee onderzoeken, die allebei in de eerste Statenperiode zijn uitgebracht, zijn goed voor 23% van de 808 aanbevelingen.

Het grote aantal aanbevelingen in de onderzoeken *Onderhoud onderbouwd* en *Reserves juist bestemd* kunnen tot een vertekend beeld leiden bij de inventarisatie. Vooral in het eerste onderzoek is het percentage aanbevelingen waarvan onbekend is of ze zijn overgenomen relatief groot (35%) en het percentage aanbevelingen dat niet is overgenomen relatief klein (5%). Voor het onderzoek *Reserves juist bestemd* geldt dat het aandeel niet overgenomen aanbevelingen in verhouding groot is (29%). Bij dit onderzoek is van een relatief klein percentage van de aanbevelingen onbekend of ze zijn overgenomen (13%).

Naar jaar

In Figuur 4 is aangegeven hoe de reactie op de aanbevelingen (wel, niet overgenomen en onbekend) zich in de periode 2007-2015 heeft ontwikkeld (zie ook Tabel 3.1 in Bijlage A).

Figuur 4 Procentuele verdeling van de mate waarin aanbevelingen zijn overgenomen (per jaar)

Het aandeel aanbevelingen dat is overgenomen laat over de jaren heen een stijgende trend zien: van 47% in 2007 naar 83% in 2014. Het aandeel aanbevelingen waarvan onbekend is of ze zijn overgenomen laat over diezelfde periode een dalende trend zien: van 35% in 2007 naar 3% in 2014. In 2008 is het aandeel 'onbekend' met 12% relatief laag. Dat jaar vormt een uitzondering op deze trend (zie Bijlage A, tabel 3.1).

Voor 2007 is het aandeel overgenomen aanbevelingen met 47% het laagst van alle jaren. Het aandeel aanbevelingen waarvan onbekend is of ze zijn overgenomen, is met 35% in dat jaar juist heel hoog. Het feit dat het een van de eerste jaren was dat de Rekenkamer onderzoeken publiceerde, zal hierbij een rol spelen. In 2012 is 22% van de 98 aanbevelingen niet overgenomen. Dit komt vooral door het onderzoek *Onverantwoord wachten op jeugdzorg*, waarvan geen van de 16 aanbevelingen (vier per provincie) is overgenomen.

3.2 Aanbevelingen naar provincie en beleidssector

Naar provincie

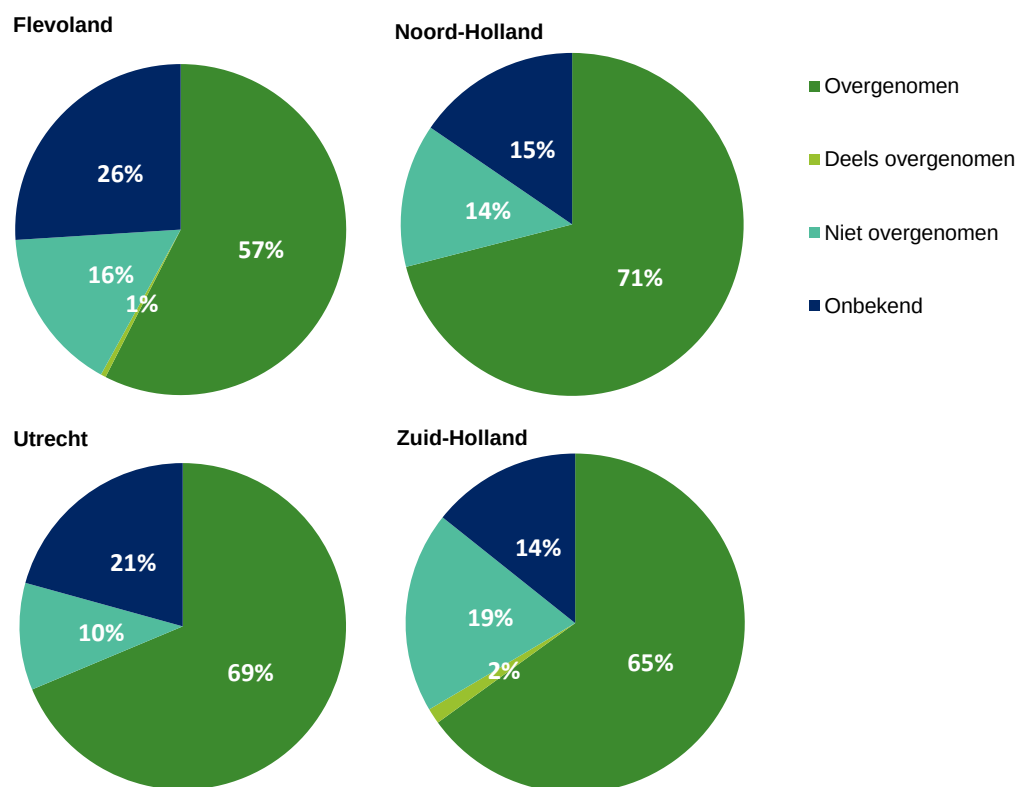
In Tabel 4 is het aantal aanbevelingen per provincie weergegeven, evenals de procentuele verdeling tussen de provincies.

Tabel 4 Aantal aanbevelingen per provincie (2007-2015)

	Aanbevelingen	% van totaal
Flevoland	200	24,8%
Noord-Holland	207	25,6%
Utrecht	198	24,5%
Zuid-Holland	203	25,1%
Totaal	808	100%

Uit Tabel 4 blijkt dat de 808 aanbevelingen gelijkmatig zijn verdeeld over de provincies.

In Figuur 5 is per provincie aangegeven in hoeverre de aanbevelingen zijn overgenomen.

Figuur 5 Percentage overgenomen aanbevelingen per provincie (2007-2015)

De mate waarin de aanbevelingen zijn overgenomen verschilt per provincie. Noord-Holland heeft het grootste aandeel overgenomen aanbevelingen, gevolgd door Utrecht. Flevoland heeft het kleinste aandeel overgenomen aanbevelingen. Vooral het percentage aanbevelingen waarvan onbekend is of ze zijn overgenomen, is in deze provincie relatief hoog. Utrecht heeft met 10% een relatief klein aandeel aanbevelingen dat niet is overgenomen. In Zuid-Holland is juist een relatief groot deel niet overgenomen, namelijk 19%.

In Tabel 5 is een nadere uitsplitsing gemaakt per provincie. In deze tabel zijn de overgenomen aanbevelingen per provincie naar Statenperiode weergegeven.

Tabel 5 Percentage overgenomen aanbevelingen per provincie naar Statenperiode

	Flevoland		Noord-Holland		Utrecht		Zuid-Holland	
	'07-'11	'11-'15	'07-'11	'11-'15	'07-'11	'11-'15	'07-'11	'11-'15
Overgenomen	52%	73%	66%	83%	63%	84%	66%	63%
Deels overgenomen	0%	2%	0%	0%	0%	0%	1%	1%
Niet overgenomen	14%	22%	15%	10%	8%	16%	18%	21%
Onbekend	34%	4%	19%	7%	29%	0%	14%	15%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Bij Flevoland, Noord-Holland en Utrecht is een duidelijk verschil waar te nemen tussen de twee Statenperiodes. Voor deze drie provincies geldt dat het aandeel (deels)overgenomen aanbevelingen sterk is toegenomen en het aandeel onbekend sterk is afgenomen. Bij Utrecht is het aandeel onbekend in de tweede Statenperiode zelfs tot nul gereduceerd. In Flevoland en Utrecht is het aandeel niet overgenomen met acht procentpunten gestegen in de tweede periode. In Noord-Holland is dit aandeel gedaald van 15% in de eerste periode naar 10% in de tweede. In Zuid-Holland zijn de verschillen tussen de twee periodes niet zo groot. In de tweede periode is het aandeel (deels)overgenomen aanbevelingen licht gedaald en zijn de aandelen niet overgenomen en onbekend of ze zijn overgenomen licht gestegen.

Naar beleidssector

Net als de onderzoeken in hoofdstuk 2 zijn ook de aanbevelingen ingedeeld in vijf beleidssectoren. Verreweg het grootste deel van de aanbevelingen, namelijk 43%, had betrekking op de sector Bestuur & Middelen.

In Tabel 6 is aangegeven in hoeverre de aanbevelingen voor de verschillende beleidssectoren zijn overgenomen.

Tabel 6 Percentage overgenomen aanbevelingen per beleidssector (2007-2015)

	Overgenomen	Deels overgenomen	Niet overgenomen	Onbekend
Bestuur & Middelen	63%	1%	17%	19%
Ruimtelijk, Natuur en Milieubeleid	76%	0%	17%	8%
Sociaal Beleid	65%	1%	17%	18%
Economisch Beleid	67%	0%	8%	25%
Mobiliteitsbeleid	62%	0%	7%	31%

In bovenstaande tabel valt op dat voor Ruimtelijk-, Natuur- en Milieubeleid een relatief groot deel van de aanbevelingen is overgenomen. Voor Mobiliteitsbeleid en Economisch Beleid geldt dat het van een relatief groot deel van de aanbevelingen onbekend is of ze zijn overgenomen. Hierna wordt dieper op de beleidssectoren en ingegaan. Voor een overzicht van het percentage overgenomen aanbevelingen per beleidssector zie Tabel 3.2 in Bijlage A.

Bestuur & Middelen

In totaal zijn voor Bestuur & Middelen 349 aanbevelingen gedaan. Met name in 2007 en 2010 was het aantal aanbevelingen voor deze beleidssector groot. In 2010 kwam het onderzoek *Reserves juist bestemd* uit, met 89 aanbevelingen. Binnen deze sector zijn voor het beleidsterrein Bedrijfsvoering relatief veel aanbevelingen overgenomen (83%). Het onderzoek *Duurzaam inkopen en aanbesteden* uit 2012 bevatte 40 aanbevelingen over dit beleidsterrein, waarvan 75% is overgenomen. Bij Financiën is het percentage aanbevelingen dat niet is overgenomen relatief hoog en het percentage dat wel is overgenomen relatief laag. Hier doet de invloed van het onderzoek *Reserves juist bestemd* zich gelden, want daarvan is een groot deel van de aanbevelingen niet overgenomen.

Ruimtelijk-, Natuur- en Milieubeleid

Voor de sector Ruimtelijk-, Natuur- en Milieubeleid zijn 145 aanbevelingen gedaan. Net als bij de onderzoeken (zie hoofdstuk 2) gaat ongeveer de helft van de aanbevelingen over het beleidsterrein Ruimtelijke ordening. Het aandeel overgenomen aanbevelingen is voor dit beleidsterrein relatief groot. Het aantal aanbevelingen waarvan onbekend is of ze zijn overgenomen, is met 8% laag. Voor Water zijn 20 aanbevelingen gedaan. Daarvan is 40% niet overgenomen. Dit komt onder meer doordat van het onderzoek *Puzzelen met de wateropgave* (2008) zeven van de 15 aanbevelingen niet zijn overgenomen.

Sociaal Beleid

Van de 127 aanbevelingen voor Sociaal Beleid gingen er 99 over Welzijn en 28 over Cultuur (allemaal in *Cultuurhistorie in kaart gebracht*, 2008). Van de aanbevelingen over Welzijn is een relatief laag percentage overgenomen.

Economisch Beleid

Voor Economisch Beleid zijn in totaal 63 aanbevelingen gedaan. In 2011 hadden 59 aanbevelingen betrekking op deze beleidssector, namelijk in de onderzoeken *Provinciaal economisch beleid* en *Regie op herstructureren bedrijventerreinen*. Het aandeel aanbevelingen waarvan onbekend is of ze zijn overgenomen is voor deze sector met 25% relatief hoog.

Mobiliteitsbeleid

Op het terrein van Mobiliteitsbeleid zijn in totaal 124 aanbevelingen gedaan. Opvallend is het aantal aanbevelingen dat in 2009 is gedaan, namelijk 120. In dat jaar zijn twee onderzoeken naar Mobiliteitsbeleid gedaan: *Onderhoud onderbouwd* (96 aanbevelingen) en *Beheer en uitvoering concessies openbaar vervoer* (24 aanbevelingen). Het aandeel niet overgenomen aanbevelingen is met 7% relatief laag, het aandeel aanbevelingen waarvan onbekend is of ze zijn overgenomen met 31% juist heel hoog.

Uit bovenstaande inventarisatie komt naar voren dat aanbevelingen over Ruimtelijk-, Natuur- en Milieubeleid en over Economisch Beleid relatief vaak zijn overgenomen. Bij aanbevelingen over Economisch Beleid en Mobiliteitsbeleid valt de relatief grote categorie 'onbekend' op. Deze categorie zal zich in de toekomst niet meer voordoen, omdat alle vier provincies een behandelprocedure van de rekenkamerrapporten hebben, die leidt tot heldere besluitvorming over de aanbevelingen.

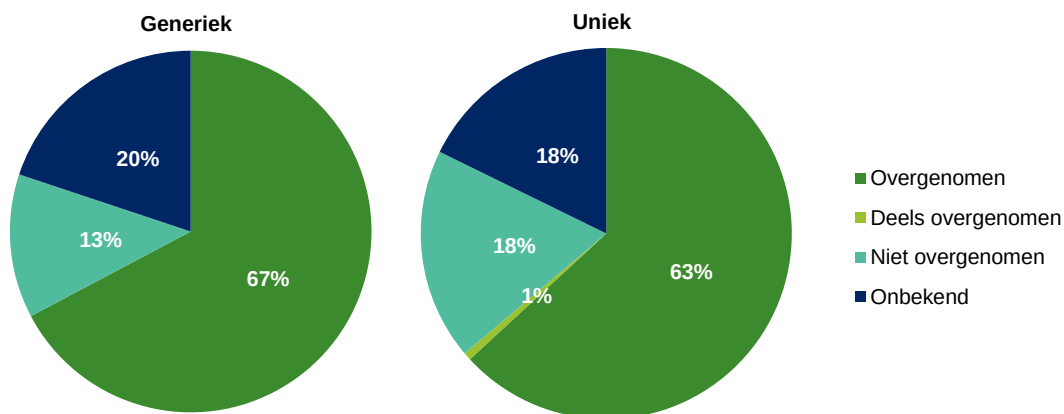
3.3 Aanbevelingen naar meervoudige toepasbaarheid en formulering

Generiek of uniek

De Rekenkamer doet in meerderheid provincievergelijkend onderzoek met als doel dat de provincies van elkaar kunnen leren. Daarnaast wordt provinciespecifiek onderzoek uitgevoerd. De Rekenkamer hanteert bij haar onderzoek een algemeen beoordelingskader waaraan het provinciaal beleid en de uitvoering van de afzonderlijke provincies worden getoetst. Bij provincievergelijkend onderzoek wordt dus dezelfde meetlat gebruikt voor de beoordeling van de provincie-eigen situatie. Conclusies en aanbevelingen zijn een afspiegeling van het beoordelingskader. Het gelijke beoordelingskader kan dus leiden tot gelijke conclusies en gelijke aanbevelingen in verschillende provincies. In deze paragraaf wordt met generieke aanbevelingen bedoeld, dat dezelfde aanbeveling is gericht aan twee of meer provincies. Onderzoeken, die slechts in één provincie zijn uitgevoerd bevatten per definitie uitsluitend unieke aanbevelingen. Het komt ook voor dat bepaalde aspecten in een provincievergelijkend onderzoek extra aandacht van een enkele provincie vragen; dit leidt tot een aparte unieke aanbeveling. De Rekenkamer heeft geïnventariseerd of unieke aanbevelingen vaker worden overgenomen dan generieke om te toetsen of unieke aanbevelingen mogelijk meer aanspreken en dus vaker zouden worden overgenomen.

Van de 808 aanbevelingen was 64% generiek (dezelfde aanbeveling was aan meer provincies gericht) en 36% uniek (aan één provincie gericht).⁹

In Figuur 7 is voor generieke en unieke aanbevelingen aangegeven in hoeverre ze zijn overgenomen.

Figuur 7 Percentage overgenomen aanbevelingen naar Generiek (= dezelfde aanbeveling aan meerdere provincies) of Uniek (2007-2015)

Uit de figuur komt naar voren dat het aandeel (deels) overgenomen generieke aanbevelingen iets groter is dan het aandeel overgenomen unieke aanbevelingen. Het aandeel niet overgenomen unieke aanbevelingen is iets groter dan het aandeel niet overgenomen generieke aanbevelingen. Dat betekent dat het voor het overnemen van aanbevelingen nauwelijks uitmaakt of het generieke dan wel unieke aanbevelingen betreft.

De verdeling naar generiek of uniek verschilt per provincie (zie Tabel 3.3 in Bijlage A). Utrecht heeft met 32% het kleinste aandeel unieke aanbevelingen. Daarvan is een relatief klein deel overgenomen (zie Tabel 3.4 in Bijlage A). Het aandeel niet overgenomen unieke aanbevelingen is met 11% klein en unieke aanbevelingen waarvan onbekend is of ze zijn overgenomen, is met 32% opvallend groot. Zuid-Holland heeft met 42% het grootste aandeel unieke aanbevelingen. Daarvan is het aandeel dat niet is overgenomen met een kwart relatief groot.

Abstract of concreet

De Rekenkamer streeft naar optimale toepasbaarheid van haar aanbevelingen. Daarbij kan de formulering van de aanbevelingen een rol spelen. Te abstract geformuleerde aanbevelingen kunnen gezien worden als een 'open deur', terwijl bij te concrete aanbevelingen de indruk kan worden gewekt dat de Rekenkamer weinig vrijheid laat aan de provincie om invulling te geven aan de aanbeveling. Bij deze inventarisatie is nagegaan of er verschil waarneembaar is tussen het al dan niet overnemen van abstract dan wel concreet geformuleerde aanbevelingen.

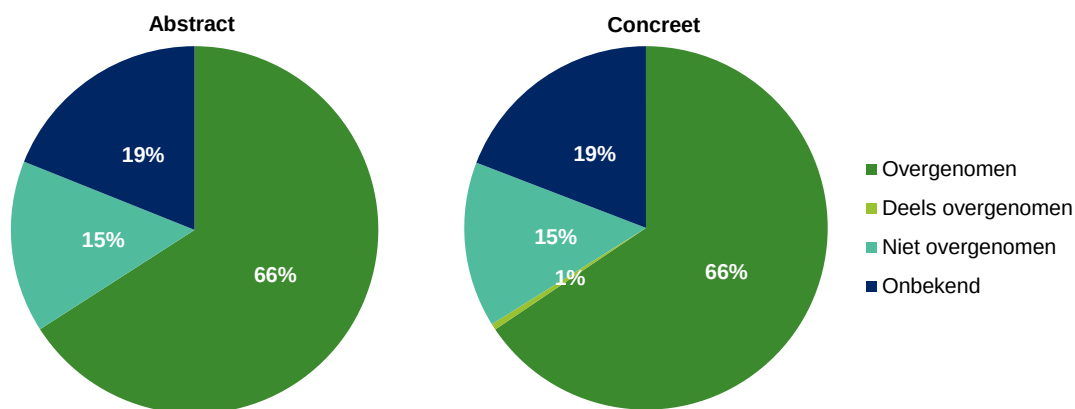
Een voorbeeld van een abstract geformuleerde aanbeveling uit het onderzoek *Openbaar, tenzij* (2014) is: 'Maak algemene afspraken over het kennisnemen van geheime stukken'.

Een voorbeeld van een concreet geformuleerde aanbeveling uit het onderzoek *Verbonden partijen verkend* (2007) is: 'Neem de beleidslijn voor de vertegenwoordiging in private verbonden partijen op in de vast te stellen Kadernota verbonden partijen'.

Overigens is er een groot grijs gebied waarin dat onderscheid niet altijd zo eenvoudig te maken is.

⁹ Opgemerkt dient te worden dat één generieke aanbeveling die aan vier provincies is gedaan vier keer is geteld.

Van de 808 aanbevelingen heeft de Rekenkamer een derde als abstract en twee derde als concreet getypeerd. Deze verdeling geldt in grote lijnen voor alle vier de provincies. In Figuur 8 is voor abstract en concreet geformuleerde aanbevelingen aangegeven in hoeverre ze zijn overgenomen.

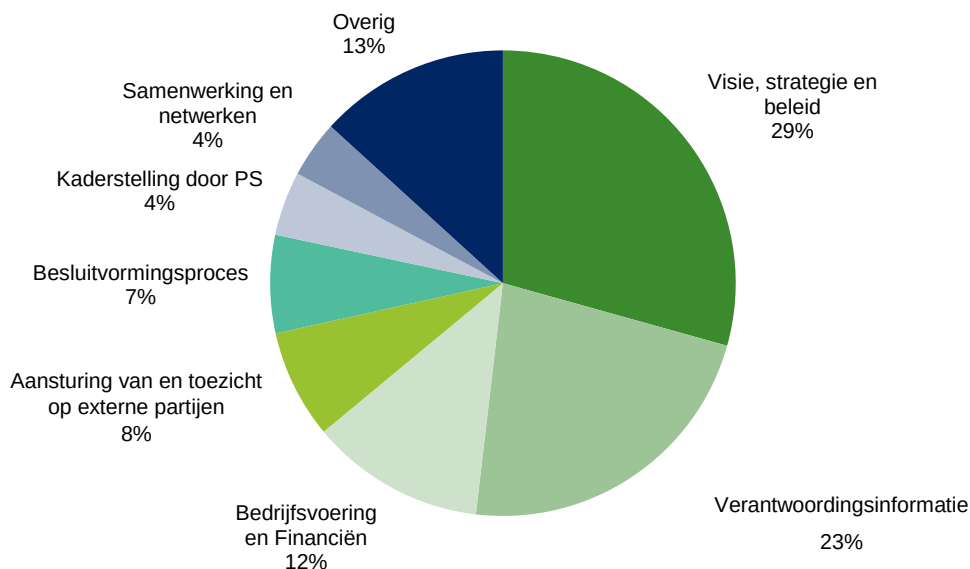
Figuur 8 Percentage overgenomen aanbevelingen naar Abstract of Concreet (2007-2015)

Abstracte en concrete aanbevelingen worden in nagenoeg dezelfde verdeling al dan niet overgenomen. Dat betekent dat het voor het al dan niet overgenomen worden niet uitmaakt of aanbevelingen abstract dan wel concreet zijn geformuleerd.

3.4 Aanbevelingen naar thema

De Rekenkamer heeft zeven thema's onderscheiden waarop de aanbevelingen betrekking kunnen hebben. De keuze van de thema's is mede gebaseerd op de rapporten *Analyse Evaluaties rapporten 2011-2014 provincie Noord-Brabant respectievelijk Limburg* van de Zuidelijke Rekenkamer. Met deze analyses heeft de Zuidelijke Rekenkamer onder andere in beeld gebracht waarop de onderzoeken en evaluaties voor de provincies Noord-Brabant en Limburg betrekking hebben.

In Figuur 9 staan de thema's en het aandeel aanbevelingen dat erop betrekking heeft aangegeven.

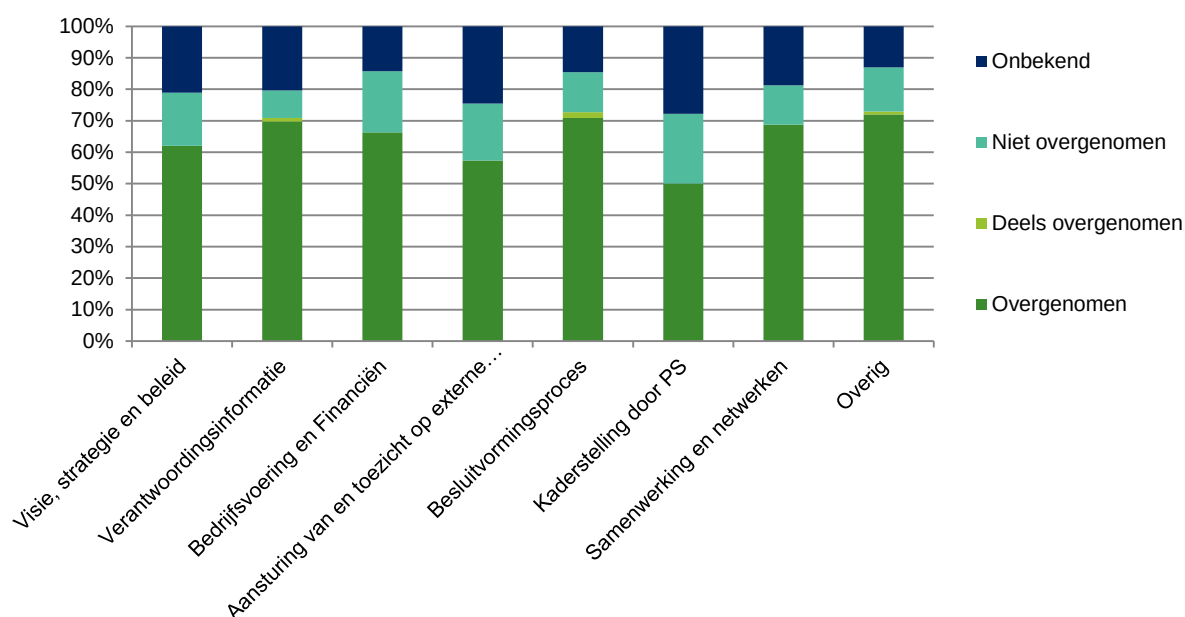

Figuur 9 Verdeling aanbevelingen naar thema

Van de 808 aanbevelingen heeft 29% betrekking op het thema Visie, strategie en beleid. Dit is de grootste categorie. De op één na grootste categorie betreft Verantwoordingsinformatie met 23%. Meer dan de helft van de aanbevelingen heeft betrekking op een van deze twee thema's. Dat er weinig aanbevelingen zijn gedaan op het thema kaderstelling door PS (4%) is op zich opvallend, maar tegelijkertijd logisch te verklaren.

Rekenkameronderzoek is namelijk meer gefocust op de uitvoering van het beleid dan op de kaderstelling door PS. Overigens zorgen de onderzoeken van de Rekenkamer er voor dat PS impliciet worden ondersteund als het gaat om hun kaderstellende rol. Een aanbeveling kan bijvoorbeeld bijdragen aan het verbeteren van de verantwoordingsinformatie, die PS beter inzicht geeft in een bepaald onderwerp. Op basis van die informatie kunnen nieuwe kaders kunnen worden gesteld en/of kaders worden bijgesteld.

In Figuur 10 is per thema weergegeven in hoeverre de aanbevelingen zijn overgenomen, zie ook Tabel 3.5 in Bijlage A).

Figuur 10 Mate waarin de aanbevelingen zijn overgenomen per thema (2007-2015)

De thema's worden hierna, mede aan de hand van voorbeelden, toegelicht¹⁰ en daarbij is aangegeven in hoeverre aanbevelingen met betrekking tot dit thema zijn overgenomen.

Visie, strategie en beleid

Bij aanbevelingen over *Visie, Strategie en beleid* (in totaal 237 aanbevelingen) gaat het met name om 'het lange termijn denken (ontwikkelen lange termijn visies en op basis daarvan meer samenhangend beleid), integraliteit, scherpheid in doelen en te bereiken (maatschappelijke) effecten en bijsturing'.

Voorbeeld: *'Zorg voor een verdere inhoudelijke uitwerking van het gezamenlijke Groene Hart-beleid en benut hierbij de bestaande regionale en sectorale initiatieven.'* (Grip op het Groene Hart - 2014)

Het aandeel (deels) overgenomen aanbevelingen is voor dit thema met 62% relatief klein.

Verantwoordingsinformatie

Bij aanbevelingen over *Verantwoordingsinformatie* (in totaal 182 aanbevelingen) gaat het met name om 'het op systematische wijze verkrijgen en benutten van (verantwoordings-)informatie op basis van monitoring en

¹⁰ Beschrijvingen zijn grotendeels overgenomen van de Zuidelijke Rekenkamer

evaluaties en (vervolgens) de kwaliteit van deze informatie, zoals weergegeven in rapportages ter verantwoording (aan PS)'.

Voorbeeld: *'Vraag GS en B&W te rapporteren op het niveau van doelbereiking en de gehele keten van projectontwikkeling, - beoordeling en –uitvoering en doe dit ook voor het programma als geheel.'* (IFA - 2013)

De categorie (deels) aangenomen is voor dit thema met 71% relatief groot.

Bedrijfsvoering en Financiën

Bij aanbevelingen over *Bedrijfsvoering en Financiën* (in totaal 98 aanbevelingen) gaat het met name om 'de wijze waarop (financiële) middelen worden ingezet ter financiering van externe partijen (verbonden partijen, op afstand geplaatste instellingen) en het bieden van inzicht in intern organisatiebeheer en beheerskosten door middel van dossiervorming en dossierbeheer'.

Voorbeeld: *'Indien het verloop van de reserve afwijkt van onderbouwing, neem dan een toelichting hierover op in de jaarstukken.'* (Reserves juist bestemd - 2010)

Voor dit thema is een relatief groot deel (19%) van de aanbevelingen niet overgenomen.

Aansturing van en toezicht op externe partijen

Bij aanbevelingen over *Aansturing van en toezicht op externe partijen* (in totaal 61 aanbevelingen) gaat het met name om 'het (pro)actief handelen/optreden richting externe partijen (waaronder medeoverheden) met het oog op het bijdragen aan/bereiken van provinciale doelen, dan wel het daadwerkelijk uitoefenen van taken op het terrein van (interbestuurlijk) toezicht en handhaving'.

Voorbeeld: *'Vraag GS om de omgevingsdiensten in de beschikking op het saneringsplan duidelijk te laten maken dat bij de gekozen saneringsdoelstelling de nazorgmaatregelen en gebruiksbeperkingen zoveel mogelijk zijn beperkt.'* (Bodemsanering – 2013)

Van de aanbevelingen over dit thema is een relatief klein deel overgenomen (57%) en is het van een relatief groot deel (25%) onbekend of ze zijn overgenomen.

Besluitvormingsproces

Bij aanbevelingen over *Besluitvormingsproces* (in totaal 55 aanbevelingen) gaat het met name om 'de inrichting van het besluitvormingsproces, met name met betrekking tot de rol van PS bij de besluitvorming over (grote) projecten'.

Voorbeeld: *'Maak algemene afspraken over het kennisnemen van geheime stukken.'* (Openbaar, tenzij – 2014)

Van de aanbevelingen over dit thema is een relatief groot aandeel overgenomen (71%).

Kaderstelling door PS

Bij aanbevelingen over *Kaderstelling door PS* (in totaal 36 aanbevelingen) gaat het met name om 'het beter in positie brengen van PS aan de voorkant (beleidsontwikkeling, initiëren nieuwe projecten), zodat zij hun kaderstellende rol op adequate wijze kunnen invullen'.

Voorbeeld: *'Laat u informeren over de opzet van de voorgenomen monitoring en beoordeel of deze voldoet om als Provinciale Staten te kunnen sturen.'* (Natuurbeheer in beeld - 2014)

Van de aanbevelingen over het thema Kaderstelling door PS is de helft overgenomen; van alle thema's het laagste percentage. Opvallend is de grote omvang van de categorie 'onbekend', namelijk 28%.

Samenwerken en netwerken

Bij aanbevelingen over dit thema (in totaal 32 aanbevelingen) gaat het met name om 'het maken en borgen/nakomen van afspraken met andere overheden/externe partners en het voortouw nemen (regievoering) bij het aangaan van samenwerkingsrelaties/ketensamenwerking en het effectiever onderhouden hiervan'.

Voorbeeld: *'Vraag GS met andere provincies af te stemmen om zoveel mogelijk dezelfde financieringssystematiek voor zorgaanbieders te hanteren.'* (Provinciaal gesubsidieerd jeugdzorgaanbod – 2007)

Van de aanbevelingen voor dit thema is de verdeling over al dan niet aangenomen redelijk volgens het gemiddelde.

Uit bovenstaande inventarisatie komt naar voren dat aanbevelingen die gaan over de thema's Verantwoordingsinformatie en Besluitvorming relatief vaak zijn overgenomen. Met name voor aanbevelingen die gaan over de thema's Kaderstellen door PS en Visie, strategie en beleid is dat minder het geval.

HOOFDSTUK 4

Het vervolg

De Rekenkamer is nagegaan in hoeverre aan de aanbevelingen die zijn gedaan een vervolg is gegeven. Bij deze inventarisatie is uitgegaan van alle aanbevelingen, zowel de aangenomen als niet aangenomen aanbevelingen en de aanbevelingen waarvan niet achterhaald kon worden of ze zijn overgenomen. Er is echter niet voor alle onderzoeken aan de ambtelijke organisatie de vraag gesteld of er een vervolg aan is gegeven. Zo zijn de onderzoeken over Jeugdzorg buiten beschouwing gelaten, omdat dit beleid over is gegaan naar de gemeenten. Ook een aantal oude en zeer recente onderzoeken is niet 'uitgevraagd'.

Bij de interpretatie van de hierna volgende gegevens past enig voorbehoud. De Rekenkamer heeft een globale inventarisatie uitgevoerd, die niet kan worden vergeleken met een regulier doorwerkingsonderzoek over een bepaald rapport. Bij zo'n doorwerkingsonderzoek wordt namelijk diepgaand onderzocht in welke mate aanbevelingen zijn geïmplementeerd en wordt daarover ook uitgebreid met de ambtelijke organisatie gesproken. Voor de onderhavige inventarisatie is een schriftelijke uitvraag gedaan. De aanbevelingen zijn aan de verantwoordelijke afdelingen van de provincies voorgelegd met de vraag om per aanbeveling aan te geven of er vervolg op is gekomen. Van een aantal onderzoeken is het echter lang geleden dat ze zijn gepubliceerd. Organisatorische veranderingen en personele wisselingen die in die tussentijd mogelijk hebben plaatsgevonden, maken het lastiger om – zonder groot beroep op de ambtelijke organisatie – het vervolg op die aanbevelingen te achterhalen. Voor aanbevelingen die recent zijn gedaan, kan het aan de andere kant juist te vroeg zijn om een vervolg te hebben gekregen.

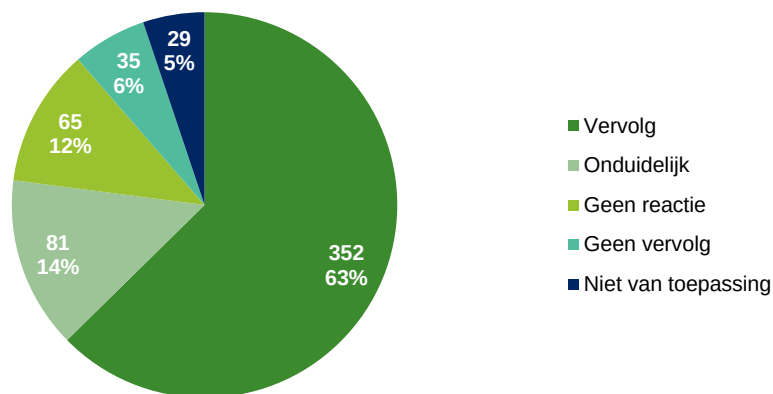
De Rekenkamer heeft alle reacties in algemene zin ingedeeld naar de vraag of er enigermate vervolg aan de aanbeveling is gegeven. Vanwege het doel van deze onderhavige inventarisatie en om de ambtelijke belasting beperkt te houden heeft de Rekenkamer de ambtelijke reacties niet geverifieerd en is er niet doorgevraagd. Een mogelijk risico hiervan is dat de gegeven reacties eventueel positiever zijn dan dat de Rekenkamer zou concluderen op basis van een regulier doorwerkingsonderzoek. Bij het lezen van dit hoofdstuk is het van belang om de genoemde voorbehouden in het achterhoofd te houden.

In de volgende paragrafen wordt aangegeven in hoeverre er vervolg is gegeven aan de aanbevelingen naar onder andere de Statenperiode, het type aanbeveling en de beleidssector waarop de aanbeveling betrekking had.

4.1 Vervolg op aanbevelingen in het algemeen

Van de 42 onderzoeken zijn er 22 betrokken bij deze inventarisatie. Van de 20 niet meegenomen onderzoeken hadden er vijf betrekking op Jeugdzorg. Bij de andere 15 ging het om onderzoeken die lang geleden dan wel recent zijn uitgebracht. Zie Tabel 4.1 in Bijlage A voor een overzicht van de meegenomen onderzoeken.

Het voorgaande betekent dat van de 808 aanbevelingen er 246 niet zijn meegenomen, ofwel 30% van de aanbevelingen. Deze inventarisatie gaat dus over de 562 aanbevelingen waarvoor aan de provincies is gevraagd of er een vervolg aan is gegeven. In Figuur 11 is voor deze aanbevelingen aangegeven hoe de ambtelijke organisatie heeft gereageerd.

Figuur 11 Aantal aanbevelingen naar reactie en procentuele verdeling (2007-2015)

Bij de onderscheiden categorieën zijn enkele toelichtingen op z'n plaats.

- De reactie is ingedeeld in de categorie 'onduidelijk' als uit het ambtelijk antwoord niet blijkt of er vervolg is gegeven aan de aanbeveling. Bijvoorbeeld omdat de geleverde toelichting van de provincie heel algemeen geformuleerd is. Er is dus 'iets' gedaan met de aanbeveling, maar het is onvoldoende duidelijk wat er is gedaan.
- Voor de aanbevelingen in de categorie 'geen reactie' is door de bevraagde afdeling niet aangegeven of er een vervolg aan is gegeven. Het is dus onbekend of er al dan niet vervolg is gegeven aan deze categorie aanbevelingen. Deze categorie wordt afzonderlijk in beschouwing genomen om onderscheid te maken met de categorie 'geen vervolg'. Want daarbij is er expliciet sprake van dat de aanbeveling niet is opgevolgd.
- Voor de aanbevelingen in de categorie 'niet van toepassing' gaat het in de meeste gevallen om aanbevelingen die niet waren overgenomen. In een aantal gevallen is dit antwoord ook gegeven omdat bijvoorbeeld het beleid of de wetgeving is aangepast, waardoor het niet meer opportuun is om de aanbevelingen op te volgen.

Aan minimaal 63% van de aanbevelingen is volgens de provincie een vervolg gegeven, volledig dan wel gedeeltelijk. Aan minimaal 6% van de aanbevelingen is volgens de provincie geen vervolg gegeven. Het gaat hier om reacties waaruit duidelijk blijkt dat aan de aanbeveling geen vervolg is gegeven. Voor in totaal 31% kan niet worden beoordeeld of er vervolg aan de aanbeveling is gegeven, omdat er geen reactie is ontvangen (12%), omdat de reactie hiervoor onduidelijk was (14%) of omdat het niet van toepassing is vervolg te geven aan de aanbeveling (5%). Omdat van 31% dus niet kan worden aangegeven of er al dan niet vervolg is gegeven aan de aanbeveling is het percentage aanbevelingen waaraan daadwerkelijk vervolg is gegeven minimaal 63% (tot maximaal 94%). Dit zelfde geldt voor het percentage waaraan geen vervolg is gegeven, dat is minimaal 6% (tot maximaal 37%).

In totaal is over 562 aanbevelingen gevraagd of er een vervolg aan is gegeven. Dit betreft zowel aanbevelingen die zijn overgenomen (386), die niet zijn overgenomen (76) als waarvan onbekend is of ze zijn overgenomen (100). In Tabel 7 is aangegeven in welke mate er een vervolg is gegeven aan de aanbevelingen uitgesplitst naar overgenomen, niet overgenomen of onbekend.

Tabel 7 Percentage aanbevelingen dat een vervolg heeft gekregen uitgesplitst naar overgenomen, niet overgenomen en onbekend (2007-2015)

	Abs.	% Vervolg
Totaal aanbevelingen, waarvan:	562	Minimaal 63%
- Overgenomen aanbevelingen	386	Minimaal 69%
- Niet overgenomen aanbevelingen	76	Minimaal 39%
- Overgenomen onbekend	100	Minimaal 55%

Van de 386 aanbevelingen die zijn overgenomen, heeft minimaal 69% een vervolg gekregen. Dit percentage is dus maar iets hoger dan voor alle uitgevraagde aanbevelingen. Van de aanbevelingen waarvan onbekend was of ze zijn overgenomen, heeft minimaal 55% een vervolg gekregen. Voor de aanbevelingen die niet zijn overgenomen, is het percentage dat een vervolg heeft gekregen zoals te verwachten laag, maar – opvallend – toch nog minimaal 39%. Hiervoor is geen directe verklaring, wel is denkbaar dat na verloop van tijd aanvankelijk niet overgenomen aanbevelingen opnieuw tegen het licht worden gehouden, bijvoorbeeld als er sprake is van later door PS nieuw vastgesteld beleid. Wat ook zal meespelen is dat er na verkiezingen door een nieuw bestuur andere afwegingen worden gemaakt.

4.2 Vervolg op aanbevelingen naar kenmerken

Naar Statenperiode

Het aantal aanbevelingen waaraan een vervolg is gegeven verschilt per Statenperiode. Dat is weergegeven in Tabel 8.

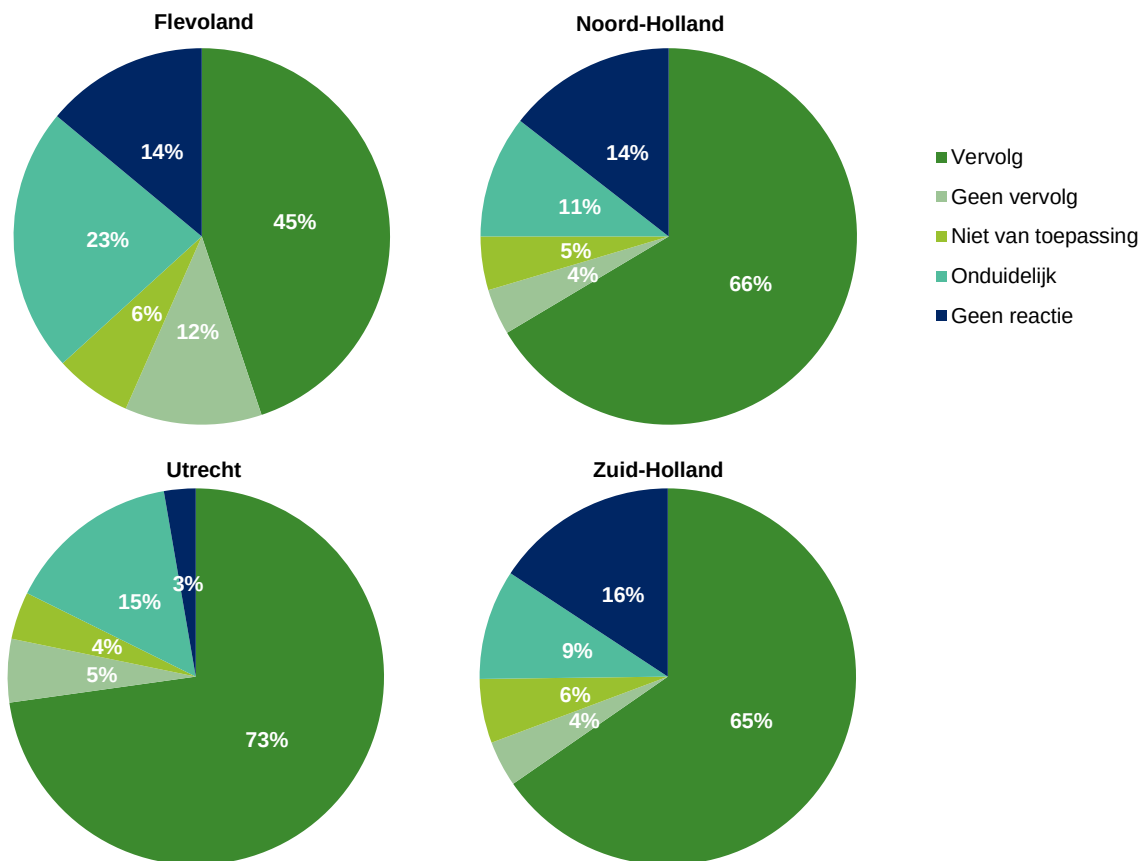
Tabel 8 Verdeling aanbevelingen naar reactie per Statenperiode

	2007-2011	2011-2015
Vervolg	66%	53%
Geen vervolg	5%	9%
Niet van toepassing	5%	6%
Onduidelijk	16%	9%
Geen reactie	8%	23%

Het aandeel aanbevelingen waaraan een vervolg is gegeven, is in de eerste periode groter dan in de tweede periode. Vice versa is het aandeel waar (nog) geen vervolg aan is gegeven, is in de tweede periode groter. Dit is verklaarbaar uit het gegeven dat er een flinke tijd overheen kan gaan voordat de aanbevelingen zijn geïmplementeerd. Over de aanbevelingen, die gedaan zijn in de tweede Statenperiode is voor bijna drie keer zo groot deel van de aanbevelingen geen reactie ontvangen dan over die uit de eerste Statenperiode. Hiervoor is geen directe verklaring.

Naar provincie

Het aantal aanbevelingen dat bij deze inventarisatie is meegenomen is per provincie ongeveer gelijk. Wel zijn er verschillen in het percentage (uitgevraagde) aanbevelingen waar een vervolg aan is gegeven. Dit is weergegeven in Figuur 12.

Figuur 12 Mate waarin vervolg is gegeven aan de aanbevelingen per provincie (2007-2015)

De provincie Utrecht heeft het hoogste percentage aanbevelingen waaraan een vervolg is gegeven en de provincie Flevoland het laagste percentage. Voor Flevoland is het percentage 'geen vervolg' veel groter dan voor de andere provincies. Ook het aandeel aanbevelingen waarvan onduidelijk is of er een vervolg aan is gegeven, is in Flevoland groot (23%). In Flevoland spelen de onderzoeken *Onderhoud onderbouwd* en *Reserves juist bestemd* hierbij een grote rol.¹¹

Generiek of uniek

Voor het vervolg op aanbevelingen maakt het nauwelijks uit of het om generieke dan wel om unieke aanbevelingen ging. Zie Tabel 4.2 in Bijlage A.

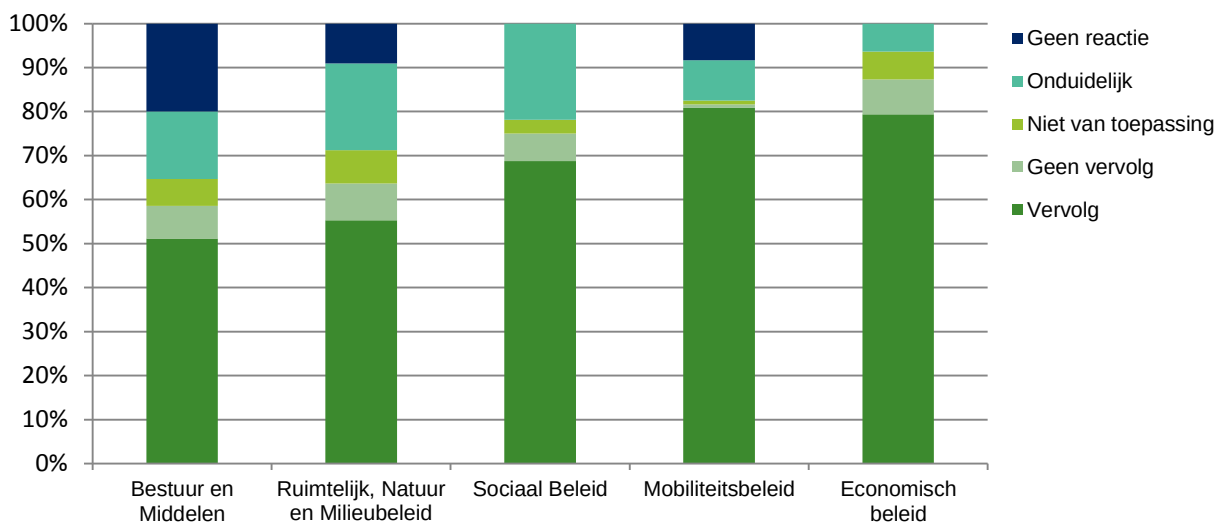
Formulering: abstract of concreet

Concreet geformuleerde aanbevelingen blijken met 66% iets vaker een vervolg te hebben gekregen dan abstract geformuleerde aanbevelingen (56%). Zie Tabel 4.3 in Bijlage A.

¹¹ Flevoland heeft aan 12 van de 23 aanbevelingen in het onderzoek *Onderhoud onderbouwd* een vervolg gegeven. De provincie heeft aan 5 van de 28 aanbevelingen voor het onderzoek *Reserves juist bestemd* een vervolg gegeven, van 17 van de 28 aanbevelingen (61%) is dat onduidelijk.

4.3 Vervolg op aanbevelingen naar beleidssector

In hoofdstuk 3 zijn de aanbevelingen onderverdeeld naar vijf beleidssectoren. Voor de inventarisatie in dit hoofdstuk is dezelfde onderverdeling gemaakt. In Figuur 13 is per beleidssector weergegeven in hoeverre de aanbevelingen zijn overgenomen (zie ook Tabel 4.4 in Bijlage A).

Figuur 13 Mate waarin vervolg is gegeven aan de aanbevelingen per beleidssector (2007-2015)

Bestuur en Middelen

Aan iets meer dan de helft (51%) van de uitgevraagde aanbevelingen over Bestuur en Middelen is een vervolg gegeven, en dat is een relatief laag percentage. Op 20% van de uitgevraagde aanbevelingen over Bestuur en Middelen is geen reactie ontvangen. Dit is een hoog percentage vergeleken met de andere sectoren.

Ruimtelijk-, Natuur -en Milieubeleid

Ruimtelijk-, Natuur- en Milieubeleid (55%) scoort ook relatief laag als het om een vervolg op de aanbevelingen gaat. Voor deze beleidssector is het percentage 'onduidelijk' relatief hoog (20%).

Sociaal Beleid

Bij Sociaal Beleid is voor alle aanbevelingen een reactie ontvangen. Aan 69% van de aanbevelingen is een vervolg gegeven.

Mobiliteitsbeleid

Mobiliteitsbeleid scoort met 81% bovengemiddeld hoog als het gaat om een vervolg op de aanbevelingen. Slechts aan 1% van de uitgevraagde aanbevelingen is geen vervolg gegeven, namelijk bij het thema Openbaar Vervoer (*Beheer en uitvoering concessies openbaar vervoer*, 2009).

Economisch Beleid

Economisch Beleid scoort bovengemiddeld hoog als het gaat om een vervolg op de aanbevelingen (79%). Het percentage uitgevraagde aanbevelingen waarvan onduidelijk is of er een vervolg is gegeven is met 6% relatief laag.

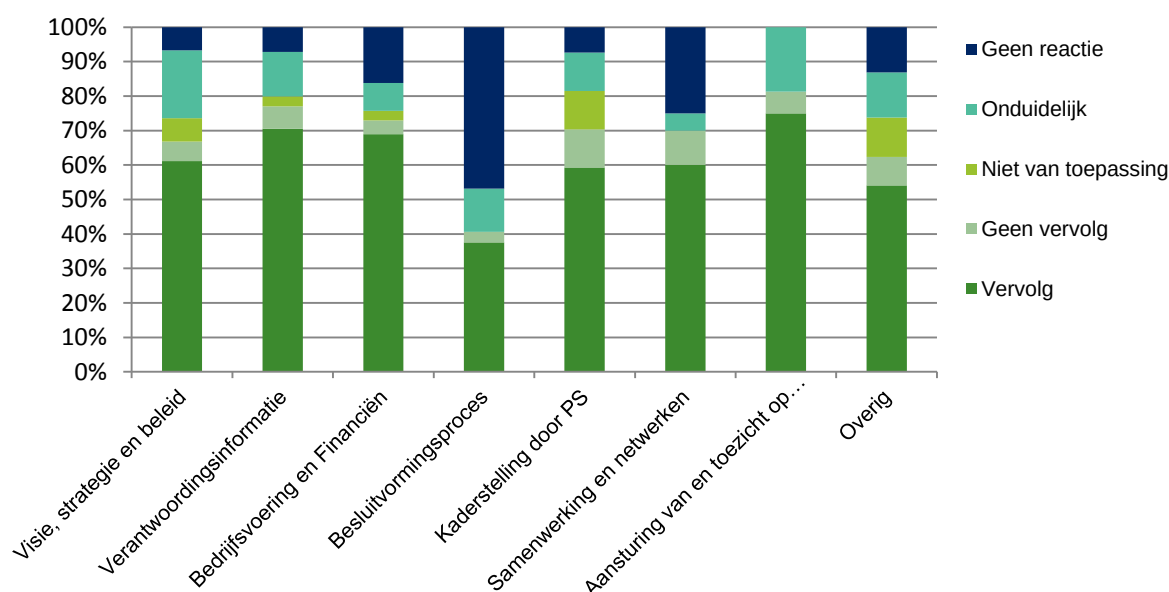
Uit het bovenstaande komt naar voren dat aan aanbevelingen over Mobiliteitsbeleid en Economisch Beleid relatief vaak een vervolg is gegeven. Voor Bestuur en Middelen is dat het minst het geval; daar is de categorie 'geen reactie' juist opvallend groot. Ook op aanbevelingen over Ruimtelijk-, Natuur- en Milieubeleid is in verhouding vaak geen vervolg gegeven. Daar is met name de categorie 'onduidelijk' groot. Dit is opvallend, omdat

voor Ruimtelijk-, Natuur- en Milieubeleid in verhouding veel aanbevelingen waren overgenomen. Overigens is er geen directe verklaring voor bovengenoemde verschillen.

4.4 Vervolg op aanbevelingen naar thema

In het vorige hoofdstuk zijn de aanbevelingen onderverdeeld naar thema. Voor de aanbevelingen in dit hoofdstuk is dat ook gedaan. Van aanbevelingen die aan de provincies zijn voorgelegd, heeft 34% betrekking op het thema *Visie, strategie en beleid* en 25% op het thema *Verantwoordingsinformatie*, samen 59%.

In Figuur 14 is per thema weergegeven in hoeverre de aanbevelingen zijn overgenomen (zie ook Tabel 4.5 in Bijlage A).

Figuur 14 Mate waarin vervolg is gegeven aan de aanbevelingen per thema (2007-2015)

Aan aanbevelingen over de thema's *Aansturing van en toezicht op externe partijen* (75%), *Verantwoordingsinformatie* (71%), en *Bedrijfsvoering en Financiën* (69%) is relatief vaak een vervolg gegeven. Deze thema's scoorden niet bijzonder goed wat betreft het aandeel overgenomen aanbevelingen (zie hoofdstuk 3).

Voor het thema *Visie, strategie en beleid* is het percentage aanbevelingen waaraan een vervolg is gegeven met 61% een stuk lager. Het percentage 'onduidelijk' is met 20% vrij groot. Dit is in lijn met het relatief lage percentage overgenomen aanbevelingen (zie hoofdstuk 3).

Aan aanbevelingen over het thema *Besluitvormingsproces* is het minst vaak een vervolg gegeven (38%). Voor dit thema is op een groot deel (47%) geen reactie ontvangen. Voor dit thema was juist een groot deel van de aanbevelingen overgenomen.

Aanbevelingen over de thema's *Kaderstelling door PS* en *Samenwerken en netwerken* scoren relatief laag als het gaat om aanbevelingen waaraan vervolg is gegeven (respectievelijk 59% en 60%) en relatief hoog als het gaat om aanbevelingen waaraan geen vervolg is gegeven (respectievelijk 11% en 10%).

Overigens is er geen directe verklaring voor bovengenoemde verschillen.

HOOFDSTUK 5

Samenvatting

Op 8 oktober 2015 is aan de leden van de Programmaraad een presentatie gegeven over de resultaten van deze inventarisatie. Dit hoofdstuk kan daarmee gelezen worden als een samenvatting. In de presentatie is vooral ingegaan op de aspecten die van belang zijn bij de programmering van het onderzoek van de Rekenkamer. Aan de leden van de Programmaraad zijn hierover twee expliciete bespreekpunten voorgelegd, waarvan in dit hoofdstuk de uitkomsten zijn opgenomen. In paragraaf 5.2 zijn enkele slotoverwegingen opgenomen.

5.1 Presentatie Programmaraad

Aanpak inventarisatie

randstedelijke rekenkamer
flevoland | noord-holland | utrecht | zuid-holland

De Rekenkamer heeft een inventarisatie gemaakt van de doorwerking van haar onderzoek in de afgelopen twee statenperioden.

Het betreft 42 verschillende onderzoeksonderwerpen, ruim 100 rapporten met in totaal ruim 800 aanbevelingen.

Er is gekeken naar een aantal kenmerken van de onderzoeken als geheel, de afzonderlijke aanbevelingen en het vervolg van de aanbevelingen.

Onderzoeken

Kenmerken:

- Statenperiode
- Verzoek onderzoek of niet
- Fase van beleid of doorwerkingsonderzoek
- Beleidssector
- Bestuurlijke reactie GS en reactie PS

Aanbevelingen

Kenmerken:

- Statenperiode
- Jaar
- Provincie
- Beleidssector
- Generieke of unieke aanbeveling
- Formulering (abstract of concreet)
- Thema

Vervolg

Kenmerken:

- Statenperiode
- Provincie
- Generieke of unieke aanbeveling
- Formulering (abstract of concreet)
- Beleidssector
- Thema

Verdeling over beleidssectoren

randstedelijke rekenkamer
flevoland | noord-holland | utrecht | zuid-holland

Verschuiving naar meer beleidsinhoudelijke onderwerpen

Onderwerpkeuze vindt plaats op basis van financieel, maatschappelijk en bestuurlijk belang, timing en geschiktheid voor rekenkameronderzoek

Beleidssector	2007-2011	2011-2015	Totaal
Bestuur & Middelen	10	5	15
Ruimtelijk-, Natuur- en Milieubeleid, waarvan:	3	9	12
- Ruimtelijk beleid	3	4	7
- Natuurbeleid	0	3	3
- Milieubeleid	0	2	2
Sociaal beleid	3	4	7
Economisch beleid	2	2	4
Mobiliteitsbeleid	4	0	4
Totaal	22	20	42

Uit de inventarisatie blijkt dat er in alle beleidssectoren in de twee statenperioden onderzoek is gedaan door de Rekenkamer. Daarbij is echter geen sprake van een evenredige verdeling over de beleidsinhoudelijke thema's. Aan de Programmaraad is als eerste besprekspunt voorgelegd: "Verdeling van onderzoeken over beleidssectoren is wenselijk, maar moet niet meest doorslaggevend zijn voor onderwerpkeuze."

De leden van de Programmaraad onderschrijven dat financieel belang, maatschappelijk belang, rol van de provincie, timing én geschiktheid voor rekenkameronderzoek belangrijke selectiecriteria voor onderzoek zijn. Door de Programmaraad is daarbij opgemerkt dat bepaalde beleidsvelden niet structureel onderbelicht moeten blijven, maar dat nadere strakke programmeringseisen (zoals bijvoorbeeld een evenredige verdeling over beleidsthema's) ondergeschikt zijn aan de andere criteria.

Provincievergelijkend versus provinciespecifiek

randstedelijke rekenkamer
flevoland | noord-holland | utrecht | zuid-holland

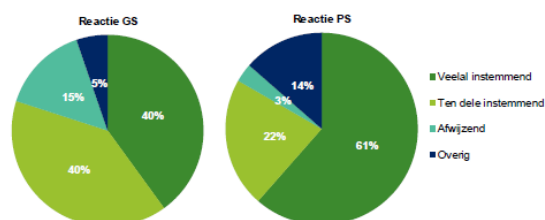
Duidelijke verschuiving waarneembaar naar meer provinciespecifieke onderzoeken.

	2007-2011	2011-2015	Totaal
Provinciespecifiek	7	11	18
Drie provincies	1	1	2
Vier provincies	14	8	22
Totaal	22	20	42

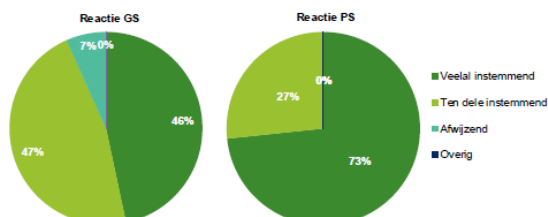
Reacties op rapporten

randstedelijke rekenkamer
flevoland | noord-holland | utrecht | zuid-holland

Van de provincievergelijkende rapporten is ca. 80% instemmend ontvangen.

De provinciespecifieke rapporten zijn door GS bijna allemaal en door PS allemaal instemmend ontvangen.

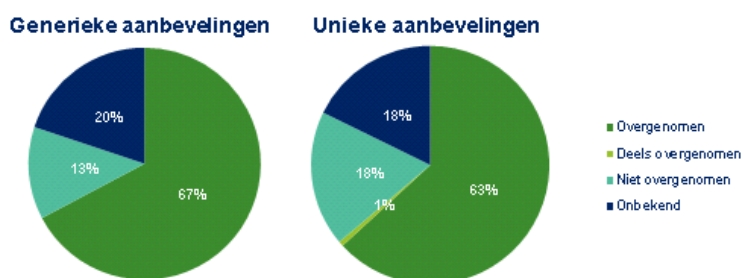

Let wel: door de categorie 'overig' ontstaat er een vertekend beeld. Want deze categorie is niet van toepassing op provinciespecifieke onderzoeken. Ook zijn provinciespecifieke onderzoeken tot nu toe in meerderheid op verzoek van de betreffende provincie uitgevoerd.

Reacties op aanbevelingen

randstedelijke rekenkamer
flevoland | noord-holland | utrecht | zuid-holland

Bovendien worden dezelfde aanbevelingen in meerdere provincies evenveel omarmd als aanbevelingen, die gericht zijn aan een afzonderlijke provincie.

Uit bovenstaande sheets blijkt dat er weinig verschil is in de reacties op provincievergelijkend en provinciespecifiek onderzoek. Aan de Programmaraad is als tweede bespreekpunt voorgelegd:

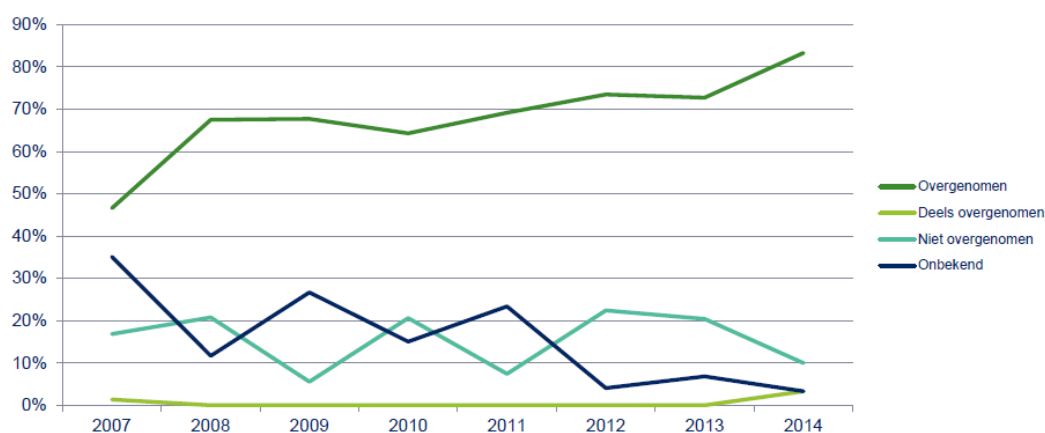
“Provincievergelijkend onderzoek is van evenveel waarde als provinciespecifiek onderzoek. Het streven moet niet gericht zijn op per se meer provinciespecifiek onderzoek; ook provincievergelijkend onderzoek kan goed aansluiten bij de provinciespecifieke situatie.” De meeste programmaraadsleden reageerden instemmend op het gestelde.

Overgenomen aanbevelingen

randstedelijke rekenkamer
flevoland | noord-holland | utrecht | zuid-holland

Het aandeel overgenomen aanbevelingen is gegroeid van 45% naar meer dan 80% (N=808).

In alle vier provincies is inmiddels een behandel- en besluitvormingsprocedure van toepassing, waardoor de categorie 'onbekend' tot nagenoeg nul is gereduceerd.

Bij bovenstaande sheet was geen expliciet besprekspunt opgenomen. De Rekenkamer merkte op dat het goed is dat vanwege de gestructureerde behandelprocedures in alle vier provincies inmiddels het aandeel aanbevelingen waarvan onbekend is of ze zijn overgenomen naar nihil tendeert. Daarnaast wordt geconstateerd dat het aandeel niet overgenomen aanbevelingen in de afgelopen jaren fluctueert tussen de 10% en 20%. De Rekenkamer vindt het lastig om daaraan een waardeoordeel te verbinden. De effectiviteit van een Rekenkamer hangt niet alleen af van de mate waarin aanbevelingen worden overgenomen. Het is ook van belang dat er aandacht is voor onderzoeksresultaten en de aanbevelingen, dat deze worden besproken en dat de Statenleden ze zich eigen maken. Daarnaast draagt een goede relatie tussen de Rekenkamer en provincie ertoe bij dat er meer aandacht is voor de aanbevelingen.

Vervolg aanbevelingen

randstedelijke rekenkamer
flevoland | noord-holland | utrecht | zuid-holland

Aan minimaal 63% van onze aanbevelingen is volgens de ambtelijke organisatie vervolg gegeven (N=562) en zelfs ook aan 39% van de niet overgenomen aanbevelingen (N=76)

	Abs.	% Vervolg
Totaal aanbevelingen, waarvan:	562	Minimaal 63%
- Overgenomen aanbevelingen	386	Minimaal 69%
- Niet overgenomen aanbevelingen	76	Minimaal 39%
- Overgenomen onbekend	100	Minimaal 55%

Er is minimaal 63% vervolg gegeven aan de aanbevelingen, omdat door de ambtelijke organisatie is aangegeven dat dit in 6% niet het geval is en het voor in totaal 31% van de aanbevelingen niet kan worden beoordeeld (zie blz. 22 voor nadere toelichting).

5.2 Slotoverwegingen

Met de inventarisatie van de reacties op onze rapporten en aanbevelingen hebben we inzicht willen bieden in de factoren, die van invloed (kunnen) zijn op de doorwerking van onderzoeken en aanbevelingen van de Rekenkamer. We hebben verschillende kenmerken onder de loep genomen. Er heeft een duidelijke verschuiving plaatsgevonden naar meer inhoudelijke onderzoeksthema's en provinciespecifieke onderzoeken. Het aandeel aanbevelingen dat is overgenomen laat over de jaren heen een stijgende trend zien. Er is voor een groter aandeel vervolg gegeven aan de aanbevelingen uit de eerste onderzochte Statenperiode dan aan die van de tweede (afgelopen) periode. In de voorgaande hoofdstukken is nader ingegaan op de onderscheiden kenmerken (zoals soort onderzoek, provincie, beleidssector en formulering van de aanbeveling), waarbij het zonder nader onderzoek niet altijd mogelijk is om een directe verklaring te geven voor de geconstateerde verschillen. De inventarisatie van de reactie op onze rapporten en aanbevelingen geeft de Rekenkamer geen aanleiding haar werkwijze aan te passen.

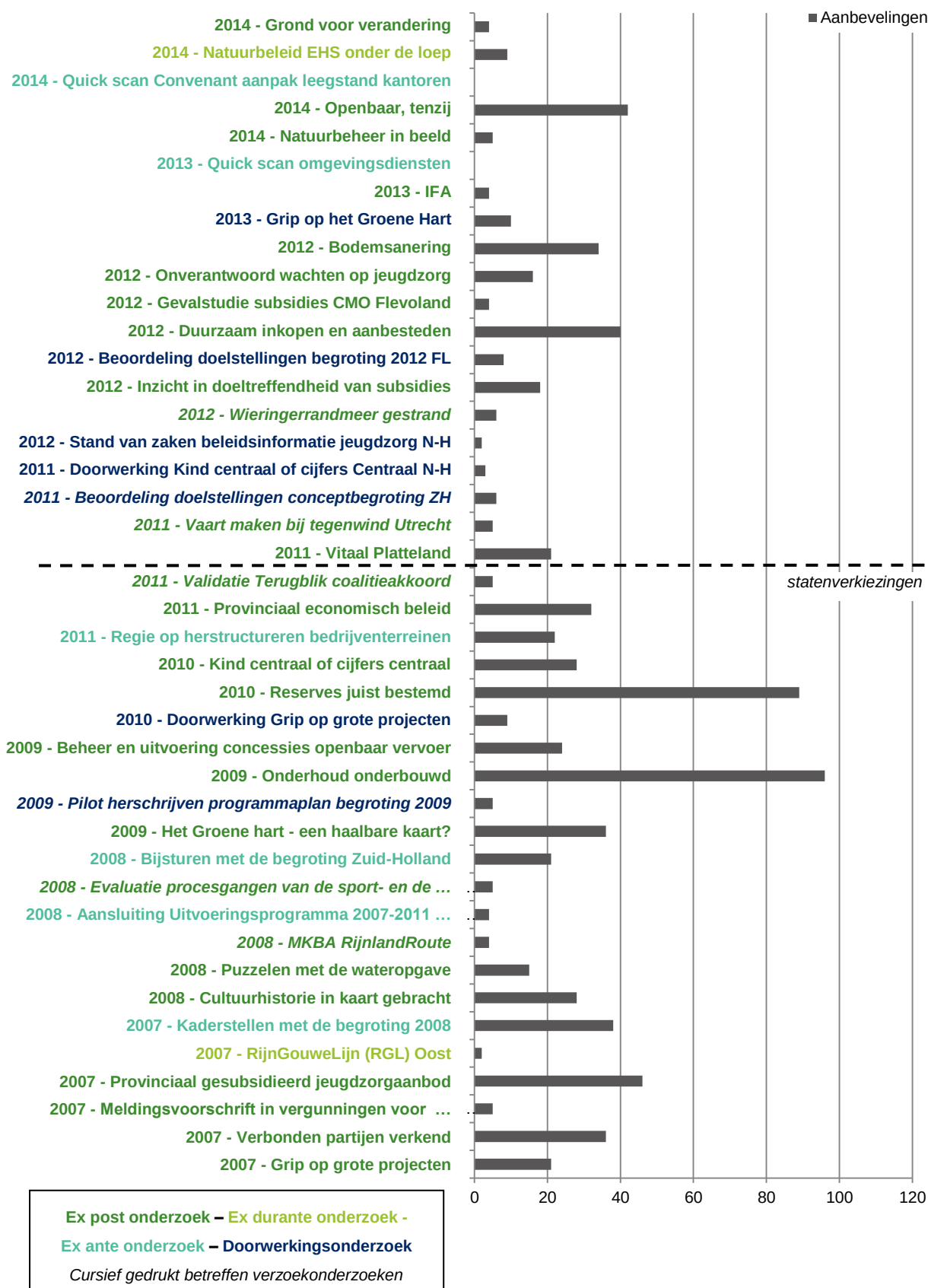
Wel gaan we structureel het vervolg van onze aanbevelingen monitoren. De Rekenkamer streeft er al naar om een keer per jaar een diepgaand doorwerkingsonderzoek op een bepaald thema te doen. Daarnaast is het van belang om te volgen of de aanbevelingen uit alle onderzoeksrapporten worden uitgevoerd. En indien ze niet worden uitgevoerd er van te leren waarom dat dan zo is. In de toekomst kan het structureel monitoren van het vervolg van de aanbevelingen er ook voor zorgen dat er gericht doorwerkingsonderzoek wordt gedaan. De Rekenkamer zal met ingang van het jaarverslag 2016 rapporteren over welk vervolg is gegeven aan de aanbevelingen van de onderzoeksrapporten, die minstens twee jaar daarvoor zijn gepubliceerd.

In dit verband wil de Rekenkamer wijzen op hoe de provincie Noord-Holland de opvolging van de aanbevelingen monitort met het instrument 'auditopvolging', dat als doel heeft systematisch verbeteringen door te voeren. Sinds eind 2009 worden in Noord-Holland alle aanbevelingen van de accountant, de Rekenkamer en de Interne Audit systematisch geregistreerd en gekoppeld aan acties (incl. tijdpad). Vervolgens inventariseert Concerncontrol vier keer per jaar hoe het staat met de uitvoering van de acties. De auditopvolging wordt ook gebruikt als sturingsinstrument voor het management. Vier keer per jaar bespreekt de Directie de auditopvolging. Twee keer per jaar wordt de rapportage besproken in de auditstuurgroep¹². Daarna wordt de rapportage ter behandeling aan GS gezonden. GS informeren PS over de voortgang van de auditopvolging.¹³ De andere drie provincies kennen niet zo'n gestructureerde monitoring van het vervolg van aanbevelingen.

¹² Deze bestaat uit: de CdK (voorzitter), provinciesecretaris, directeur beleid, externe deskundige, concerncontroller en programmamanager interne audit

¹³ Voor meer informatie over de auditopvolging in Noord-Holland, zie agendapunt 15c commissie Economie, Energie en Bestuur van 15 juni 2015

BIJLAGE A - Figuren en tabellen

Figuur 2.1 Aanbevelingen per onderzoek, onderzoek naar fase van beleid en verzoekonderzoeken (2007-2015)

Tabel 2.1 Aantal onderzoeken naar beleidssector en beleidsterrein per Statenperiode

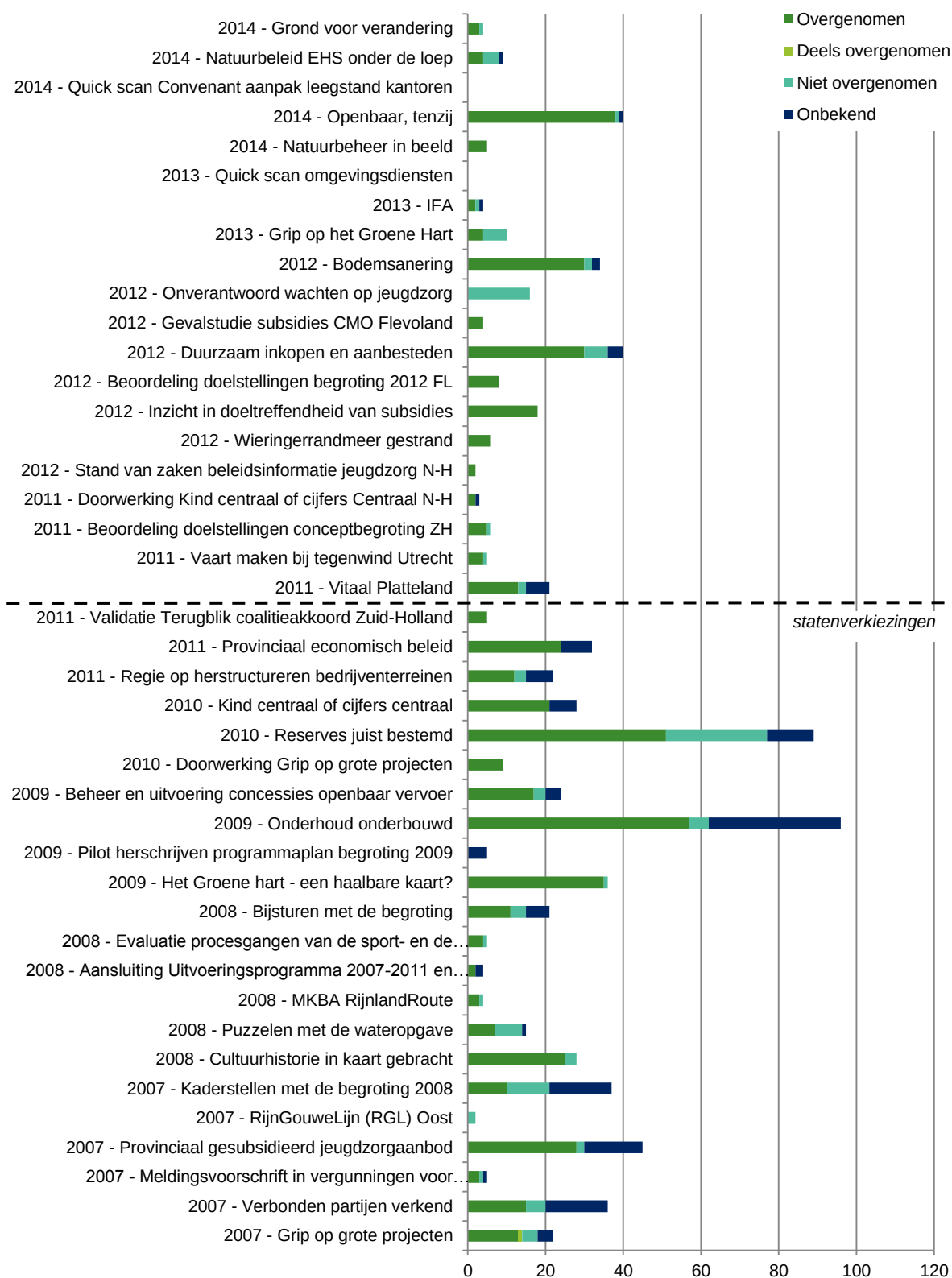
Beleidssector	Totaal	Beleidssterrein	Totaal	2007-2011	2011-2015
Bestuur & Middelen	15	Bedrijfsvoering	2	0	2
		Bestuur	2	1	1
		Financiën	3	3	0
		Planning & Control	8	6	2
Ruimtelijk-, Natuur- en Milieubeleid	12	Ruimtelijke Ordening	5	1	4
		Natuur	3	0	3
		Milieu	2	0	2
		Water	2	2	0
Sociaal Beleid	7	Welzijn	6	2	4
		Cultuur	1	1	0
Mobiliteitsbeleid	4	Infrastructuur	3	3	0
		Vervoer	1	1	0
Economisch Beleid	4	Economie	4	2	2
Totaal	42		42	22	20

Tabel 2.2 Reacties GS en PS op de rapporten (2007-2015)

	GS		PS		Totaal	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
veelal instemmend	45	41%	70	63%	115	52%
ten dele	45	41%	25	23%	70	32%
afwijzend	15	14%	3	3%	18	8%
onbekend	5	5%	13	12%	18	8%
totaal	110	100%	111	100%	221	100%

Tabel 2.3 Reacties GS en PS op de rapporten per provincie (2007-2015)

Flevoland	GS		PS		Totaal	
	<i>Abs.</i>	%	<i>Abs.</i>	%	<i>Abs.</i>	%
veelal instemmend	12	48%	14	54%	26	51%
ten dele instemmend	7	28%	6	23%	13	25%
afwijzend	5	20%	2	8%	7	14%
onbekend	1	4%	4	15%	5	10%
totaal	25	100%	26	100	51	100%
Noord-Holland	GS		PS		Totaal	
	<i>Abs.</i>	%	<i>Abs.</i>	%	<i>Abs.</i>	%
veelal instemmend	11	38%	21	72%	32	55%
ten dele instemmend	14	48%	6	21%	20	34%
afwijzend	3	10%	0	0%	3	5%
onbekend	1	3%	2	7%	3	5%
totaal	29	100%	29	100%	58	100%
Utrecht	GS		PS		Totaal	
	<i>Abs.</i>	%	<i>Abs.</i>	%	<i>Abs.</i>	%
veelal instemmend	13	52%	15	60%	28	56%
ten dele instemmend	8	32%	5	20%	13	26%
afwijzend	3	12%	0	0%	3	6%
onbekend	1	4%	5	20%	6	12%
totaal	25	100%	25	100%	50	100%
Zuid-Holland	GS		PS		Totaal	
	<i>Abs.</i>	%	<i>Abs.</i>	%	<i>Abs.</i>	%
veelal instemmend	9	29%	20	65%	29	47%
ten dele instemmend	16	52%	8	26%	24	39%
afwijzend	4	13%	1	3%	5	8%
onbekend	2	6%	2	6%	4	6%
totaal	31	100%	31	100%	62	100%

Figuur 3.1 Aantal overgenomen aanbevelingen per onderzoek (2007-2015)

Tabel 3.1 Percentage overgenomen aanbevelingen per jaar(2007-2015)

	Overgenomen		Deels overgenomen		Niet overgenomen		Onbekend	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
2007	69	47%	2	1%	25	17%	52	35%
2008	52	68%	0	0%	16	21%	9	12%
2009	109	68%	0	0%	9	6%	43	27%
2010	81	64%	0	0%	26	21%	19	15%
2011	65	69%	0	0%	7	7%	22	23%
2012	72	73%	0	0%	22	22%	4	4%
2013	32	73%	0	0%	9	20%	3	7%
2014	50	83%	2	3%	6	10%	2	3%
Totaal	530		4		120		154	

Tabel 3.2 Percentage overgenomen aanbevelingen per beleidsterrein (2007-2015)

	Overgenomen	Deels overgenomen	Niet overgenomen	Onbekend
Bedrijfsvoering	83%	0%	10%	7%
Bestuur	68%	3%	8%	22%
Cultuur	89%	0%	11%	0%
Economie	67%	0%	8%	25%
Financiën	48%	1%	29%	23%
Infrastructuur	60%	0%	6%	34%
Milieu	88%	0%	6%	6%
Natuur	67%	0%	28%	6%
Planning& Control	73%	0%	10%	17%
Ruimtelijke ordening	79%	0%	12%	8%
Vervoer	71%	0%	13%	17%
Water	50%	0%	40%	10%
Welzijn	58%	1%	18%	23%

Tabel 3.3 Aantal aanbevelingen Generiek of Uniek per provincie en procentuele verdeling (2007-2015)

	Generiek		Uniek		Totaal
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.
Flevoland	126	62%	74	37%	200
Noord-Holland	136	67%	71	34%	207
Utrecht	135	67%	63	32%	198
Zuid-Holland	118	58%	85	42%	203

Tabel 3.4 Percentage overgenomen aanbevelingen naar Generiek of Uniek per provincie (2007-2015)

Flevoland	Overgenomen	Deels overgenomen	Niet overgenomen	Onbekend
Generiek	52%	1%	15%	33%
Uniek	68%	0%	18%	15%
Noord-Holland	Overgenomen	Deels overgenomen	Niet overgenomen	Onbekend
Generiek	75%	0%	11%	14%
Uniek	63%	0%	18%	18%
Utrecht	Overgenomen	Deels overgenomen	Niet overgenomen	Onbekend
Generiek	74%	0%	10%	16%
Uniek	57%	0%	11%	32%
Zuid-Holland	Overgenomen	Deels overgenomen	Niet overgenomen	Onbekend
Generiek	66%	1%	15%	18%
Uniek	64%	2%	25%	9%

Tabel 3.5 Overgenomen aanbevelingen naar thema (2007-2015)

	Overgenomen		Deels overgenomen		Niet overgenomen		Onbekend	
	<i>Abs.</i>	%	<i>Abs.</i>	%	<i>Abs.</i>	%	<i>Abs.</i>	%
Visie, strategie en beleid	147	62%	0	0%	40	17%	50	21%
Verantwoordingsinformatie	127	70%	2	1%	16	9%	37	20%
Bedrijfsvoering en Financiën	65	66%	0	0%	19	19%	14	14%
Aansturing van en toezicht op externe partijen	35	57%	0	0%	11	18%	15	25%
Besluitvormingsproces	39	71%	1	2%	7	13%	8	15%
Kaderstelling door PS	18	50%	0	0%	8	22%	10	28%
Samenwerking en netwerken	22	69%	0	0%	4	13%	6	19%
Overig	77	72%	1	1%	15	14%	14	13%
Totaal	530		4		120		154	

Tabel 4.1 Onderzoeken waarbij is nagegaan in hoeverre aan de aanbevelingen een vervolg is gegeven

Meegenomen	Niet meegenomen
▪ Grip op grote projecten (2007) ▪ Verbonden partijen verkend (2007) ▪ Meldingsvoorschrift in vergunningen voor grondwateronttrekkingen (2007) ▪ Cultuurhistorie in kaart gebracht (2008) ▪ Puzzelen met de wateropgave (2008) ▪ Het Groene hart - een haalbare kaart? (2009) ▪ Onderhoud onderbouwd (2009) ▪ Beheer en uitvoering concessies openbaar vervoer (2009) ▪ Doorwerking Grip op grote projecten (2010) ▪ Reserves juist bestemd (2010) ▪ Regie op herstructureren bedrijventerreinen 2011) ▪ Provinciaal economisch beleid (2011) ▪ Vitaal Platteland (2011) ▪ Vaart maken bij tegenwind Utrecht (2011) ▪ Wieringerrandmeer gestrand (2012) ▪ Inzicht in doeltreffendheid van subsidies (2012) ▪ Duurzaam inkopen en aanbesteden (2012) ▪ Gevalstudie subsidies CMO Flevoland (2012) ▪ Bodemsanering (2012) ▪ Grip op het Groene Hart (2013) ▪ IFA (2013) ▪ Natuurbeheer in beeld (2014)	▪ Provinciaal gesubsidieerd jeugdzorgaanbod (2007) ▪ RijnGouweLijn (RGL) Oost (2007) ▪ Kaderstellen met de begroting 2008 (2007) ▪ MKBA RijnlandRoute (2008) ▪ Aansluiting Uitvoeringsprogramma 2007-2011 en Begroting 2008 (2008) ▪ Evaluatie procesgangen van de sport- en de cultuurnota (2008) ▪ Bijsturen met de begroting (2008) ▪ Pilot herschrijven programmaplan begroting 2009 (2009) ▪ Kind centraal of cijfers centraal (2010) ▪ Validatie Terugblik coalitieakkoord Zuid-Holland (2011) ▪ Beoordeling doelstellingen conceptbegroting ZH (2011) ▪ Doorwerking Kind centraal of cijfers Centraal N-H (2011) ▪ Stand van zaken beleidsinformatie jeugdzorg N-H (2012) ▪ Beoordeling doelstellingen begroting 2012 FL (2012) ▪ Onverantwoord wachten op jeugdzorg (2012) ▪ Quick scan omgevingsdiensten (2013) ▪ Openbaar, tenzij (2014) ▪ Quick scan Convenant aanpak leegstand kantoren (2014) ▪ Natuurbeleid EHS onder de loep (2014) ▪ Grond voor verandering (2014)

Tabel 4.2 Verdeling aanbevelingen naar vervolg en Generiek of Uniek (2007-2015)

	Vervolg		Geen vervolg		N.v.t.		Onduidelijk		Geen reactie	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Generiek	241	64%	22	6%	16	4%	58	15%	39	10%
Uniek	111	60%	13	7%	13	7%	23	12%	26	14%
Totaal	352		35		29		81		65	

Tabel 4.3 Verdeling aanbevelingen naar vervolg en Abstract of Concreet (2007-2015)

	Vervolg		Geen vervolg		N.v.t.		Onduidelijk		Geen reactie	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Abstract	117	56%	10	5%	16	8%	43	21%	22	11%
Concreet	235	66%	25	7%	13	4%	38	11%	43	12%
Totaal	352		35		29		81		65	

Tabel 4.4 Verdeling aanbeveling naar vervolg per beleidssector (2007-2015)

	Vervolg		Geen vervolg		N.v.t.		Onduidelijk		Geen reactie	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Bestuur en Middelen	110	51%	16	7%	13	6%	33	15%	43	20%
Ruimtelijk-, Natuur- en Milieubeleid	73	55%	11	8%	10	8%	26	20%	12	9%
Sociaal Beleid	22	69%	2	6%	1	3%	7	22%	0	0%
Mobiliteitsbeleid	97	81%	1	1%	1	1%	11	9%	10	8%
Economisch beleid	50	79%	5	8%	4	6%	4	6%	0	0%
Totaal	352		35		29		81		65	

Tabel 4.5 Verdeling aanbeveling naar vervolg per thema (2007-2015)

	Vervolg		Geen vervolg		N.v.t.		Onduidelijk		Geen reactie	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Visie, strategie en beleid	118	61%	11	6%	13	7%	38	20%	13	7%
Verantwoordingsinformatie	98	71%	9	6%	4	3%	18	13%	10	7%
Bedrijfsvoering en Financiën	51	69%	3	4%	2	3%	6	8%	12	16%
Besluitvormingsproces	12	38%	1	3%	0	0%	4	13%	15	47%
Kaderstelling door PS	16	59%	3	11%	3	11%	3	11%	2	7%
Samenwerking en netwerken	12	60%	2	10%	0	0%	1	5%	5	25%
Aansturing van en toezicht op externe partijen	12	75%	1	6%	0	0%	3	19%	0	0%
Overig	33	54%	5	8%	7	11%	8	13%	8	13%
Totaal	352		35		29		81		65	

BIJLAGE B - Lijst geïnterviewde personen

- Renzo Kalk, Staten- en commissieadviseur provincie Flevoland
- Gerbe de Vos, concerncontroller provincie Flevoland
- Ed Elferink, Programmamanager Interne Audit provincie Noord-Holland
- Eric Krijgsman, Staten- en commissieadviseur provincie Noord-Holland
- Marjo Spoor, Staten- en commissieadviseur provincie Noord-Holland
- Johan Luiks, Adjunctcontroller provincie Utrecht
- Ruud Poort, Adjunctgriffier provincie Utrecht
- Frits Kas, Statenadviseur / plv. Statengriffier provincie Zuid-Holland
- Jacques van Kempen, Hoofd Eenheid Audit en Advies provincie Zuid-Holland